წელიწადი მესამე   ფასი 10 კ.   პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ახალი გზა

ყოველკვირეული პოლიტიკური, ეკონომიური
და ლიტერატურული ჟურნალი.

კვირა, 8 მაისი 1927 წ.

რედაქცია და კანტორა
რუსთაველის პროსპექტი, № 22, ოთახი 20. ტელ. № 23—87
ღიაა ყოველ დღე, გარდა კვირა-უქმისა, დილის 9—1 საათამდე.

№ 16

ჟურნალის შინაარსი

მეთაური—მეორე ინტერნაციონალის ეგზეკუტივის დადგენილება თუ ენუქას ანდერძი; ჟენევის ეკონომიური კონფერენციის გამო—**ა. ხ.**; საბჭოთა პრესის დღესასწაული—**ს. ელიაძე**; მდგომარეობა ჩინეთში—**მიმომხილველი**; ახლო წარსულიდან—**პ. გელეიშვილი**; ქართველი ემიგრაციის ყალბი არგუმენტაცია—**კ. ქეიშვილი**; კოოპერატიული მშენებლობა საბჭოთა საქართველოში და ქართველი ემიგრაციის ბელადების ბოროტი სისინი—**ალ. ხელაძე**; ვანის რაიონის მენშევიკების განცხადება; ბრძოლა ქლექთან—**ექ. გ. რუსიშვილი-ყორჩიბაში**; საკლუბო მუშაობის ირგვლივ—**ლავრენტი კუპრაშვილი**; მშრომელი ახალგაზრდობა და კოოპერაცია—**იოსებ კეკელია**; რკინის გზების საკითხები—**ყარაიუსუფ**; სამწუხარო მოვლენა—**დამსწრე**.

მეორე ინტერნაციონალის ეგზეკუტივის დადგენილება თუ ენუქას ანდერძი

მიმდინარე წლის 12 და 13 თებერვალს პარიზში შეკრებილა II ინტერნაციონალის ეგზეკუტივი **არტურ ჰენდერსონის** თავმჯდომარეობით. კრების უმთავრეს საგანს შეადგენდა **ომის საშიშროება** (ჩინეთი, ამერიკა, სამხრეთ-აღმოსავლეთი ევროპა).

ამ საკითხზე წარმოდგენილი იქნა მხოლოდ საინფორმაციო ხასიათის მოხსენებაა. პირველად გამოვიდნენ ამ გვარი მოხსენებით ჩინელი დელეგატები, რომლებმაც აღნიშნეს, რომ კანტონის მოძრაობა არის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ხასიათის, რომ ეს არის უაღრესად ეროვნული და დემოკრატიული მისწრაფებისათვის ბრძოლა.

ამის საპასუხოდ ინგლისელმა დელეგატებმა გააცნეს კრებას თავიანთი მთავრობის წინააღმდეგ წარმოებული კამპანია ჩინეთის განმათავისუფლებელი მოძრაობის სასარგებლოდ. აგრეთვე სხვა ევროპიულ პარტიების დელეგატებმა აღნიშნეს მათ მიერ წარმოებული ბრძოლა ომის საშიშროების წინააღმდეგ. იუგო-სლავიის დელეგატმა **ტოპოლოვიჩმა** დაახასიათა ბალკანეთის მდგომარეობა, განსაკუთრებით აღნიშნა ქიშპობა იტალიასა და იუგო-სლავიას შორის და აქედან გამომდინარე საშიშროება. **ოტტო ბაუერმა** მიუთითა ფაშისტურ მთავრობების გაძლიერების მნიშვნელობაზე, დაახასიათა მდგომარეობა უნგრეთში, სადაც მისი აზრით, ყოველიფერი მზათაა ჰამსბურგების რესტავრაციისთვის, უცდიან მხოლოდ მოხერხებულ დროს. ეს რესტავრაცია კი, თუ მისი განხორციელება შესძლეს, იქნება ომის წინამორბედი, რადგანაც ის შობს საფრთხეს ფაშისტურ იტალიასა და რუმინეთთან დაკავშირებულ მონარქიული უნგრეთის თავდასხმისას მოსაზღვრე სახელმწიფოებზე. ეს კი თავისთავად გააძლიერებს რეაქციონურსა და ნაციონალისტურ სულის ქვეთებას ამ ქვეყნებში და საფრთხეში ჩააგდებს საერთო მშვიდობიანობის საქმეს.

ამ მოხსენების შემდეგ არჩეული იქნა ხუთი წევრისაგან შემდგარი კომისია შემდეგი პირებისაგან: გილლისი (ინგლისი), ოტო ბაუერი (ავსტრია), ლონგე (საფრანგეთი), ტოპოლოვიჩი (იუგო-სლავია) და ტრევესი (იტალია), რომლებმაც შეიმუშავა მთელი ქვეყნის მუშებისა და სოციალისტებისადმი მიმართვის პროექტი, რაც უდისკუსიოთ იქნა მიღებული.

აი ამ „მიმართვის" მთავარი დებულებები:

„ეგზეკუტივი მიაქცევს მთელი ქვეყნის მუშების ყურადღებას უპირველესად ჩინეთის ხალხის ეროვნულ განმათავისუფლებელ ბრძოლას, რომლის წარმატებას ხელს უშლიან კაპიტალისტური მთავრობები ინგლისის კონსერვატიული კაბინეტის მეთაურობით. ეგზეკუტივი მოუწოდებს სოციალისტურ პარტიებს და შეკავშირებულ პროლეტარიატს ყოველივე საშუალებით მხარი დაუჭირონ ჩინეთის განმათავისუფლებელ მოძრაობას და წინააღუდგენ ევროპა-ამერიკის კაპიტალისტური მთავრობების ცდას ჩინეთის შინაურ საქმეებში ჩაერიონ რეაქციონური გენერლებისთვის მხარის დაჭერით, თუ ჩინეთში შეიარაღებული ჯარების გაგზავნით.

ეგზეკუტივი პროტესტს აცხადებს აგრეთვე შეერთებული შტატების მთავრობის იმპერიალისტური პოლიტიკის წინააღმდეგ, რომელიც მუშა ამერიკის რესპუბლიკების ბუნებრივ სიმდიდრეთა ხელში ჩაგდების მიზნით ერევა ამ რესპუბლიკების და განსაკუთრებით მექსიკის შინაურ საქმეებში.

შემდეგ მოწოდება აღნიშნავს ომის საშიშროებას ევროპაში, სადაც მუსოლინის მთავრობის მეთაურობით ირაზმებიან ფაშისტური ძალები. ალბანეთის თავისი კოლონიათ გადაქცევის შემდეგ იტალია ცდილობს შემოიკრიბოს უნგრეთის, რუმინეთისა და ბოლგარეთის მთავრობები იუგო-სლავიის წინააღმდეგ, რომელიც თავის მხრივ იარაღს ისხამს თავის დასაცველად. ბალკანეთში მეორდება 1914 წელი.

ინგლისის კონსერვატიული კაბინეტის და ფაშისტუ-

რი იტალიის დახმარებით უნგრეთში მზადდება ჰაბსბურგების ტახტის რესტავრაცია, რაც საფრთხეში აყენებს ყველა ამ ქვეყნის მოსაზღვრე რესპუბლიკებს.

ყველა ქვეყნების სოციალისტები და მუშები ვალდებული არიან მთელი თავისი გავლენით და ძალ-ღონით შეებრძოლონ ომის საშიშროებას ევროპის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში და მოუწოდონ თავიანთ მთავრობებს მოსთხოვონ ერთა ლიგას ამ საშიშროების წინააღმდეგ გამოსვლა.

მოწოდება აღნიშნავს, რომ ფაშიზმი გადამდებ ენათ გადაიქცა ევროპაში... რომ „იმპერიალიზმი და ფაშიზმი, ხელი-ხელს ჩაკირებული, ყოველგან ემუქრებიან მშვიდობიანობის საქმეს. ბრძოლა თავისუფლებისათვის დაკავშირებულია ყოველგან მშვიდობიანობისთვის ბრძოლასთან. კაცობრიობის მოწინავე მებრძოლმა, მუშათა კლასმა, უნდა მოუპოვოს: ხალხებს თავისუფლება, კაცობრიობას ზავი“.

ასეთია მეორე ინტერნაციონალის ეგზეკუტივის მიმართვა მთელი ქვეყნის მუშებისა და სოციალისტებისადმი.

ჩინებული თამასუქია, მაგრამ განაღდება? ვინ და როგორ უნდა გაანაღდოს იგი? ყველა სოციალისტურად მოაზროვნე ადამიანი ამ კითხვაზე ასე გიპასუხებდათ: ამის განაღდება მხოლოდ ბრძოლით შეიძლება და მეორე ინტერნაციონალმაც, რა თქმა უნდა საბრძოლად უნდა დარაზმოს თავისი პარტიებიო. ვიმეორებთ, ასე იფიქრებდა ყველა სოციალისტურად მოაზროვნე ადამიანი. მაგრამ მსოფლიო მენშევიზმი აბა რის მენშევიზმი იქნება, რომ მან ბრძოლის გზით სიარული მოისურვოს? ის იმპერიალისტების კარისკარ ხეტიალითა და ხვეწნა-მუდარით ფიქრობს ქვეყნად სოციალიზმის დამყარებას. ის კლასთა შორის ბრძოლას გაურბის და სამოქალაქო ზავით სურს მშრომელი კაცობრიობის გაბედნიერება.

მსოფლიო მენშევიზმი ამ შემთხვევაშიაც ასე იქცევა: ბრძოლა საჭირო არ არის; თქვენ მხოლოდ მოუწოდეთ თქვენს მთავრობებს **მოსთხოვონ ერთა ლიგას ამ საშიშროების წინააღმდეგ გამოსვლაო.**

ჯერ ერთი: რა არის ეს ერთა ლიგა, რომ მან შესძლოს კაცობრიობის ასეთი საშიშროებისაგან გადარჩენა? მეორე: რომ ამ საჭელმწიფოებმა არ მიმართონ ამ ერთა ლიგას? ან და თვით ერთა ლიგამ არ მოისურვოს ამ საქმეში ჩარევა?

მაშინ? მაშინ რა უნდა ქნას მსოფლიო პროლეტარიატმა და სოციალისტურმა პარტიებმა? რა თქმა უნდა, უნდა იბრძოლონ, უნდა იარაღით ხელში შეებრძოლონ თავის მთავრობებს, უნდა დაანთონ სამოქალაქო ომის ცეცხლი!

მაგრამ ეს ხომ მეორე ინტერნაციონალისა და მსოფლიო მენშევიზმის დაღუპვა იქნებოდა და აბა ამას როგორ ურჩევენ ისინი მსოფლიო პროლეტარიატს?

აქედან აშკარაა, რომ მეორე ინტერნაციონალის ზემოთ მოყვანილი დადგენილება და „მიმართვა“ მხოლოდ ჩვენი კარგად ნაცნობი თბილისელი ენუქას ანდერძია, რომელიც ისე მშრომელი ხალხის გულის მოსაგებად იწერება, მაგრამ რომლის შესრულება არავისთვის არ არის სავალდებულო.

ჟენევის ეკონომიური კონფერენციის გამო

პოლიტიკურ და ეკონომიურ წრეებში დიდ ინტერესს იწვევს ჟენევაში ეკონომიური თათბირის მოწვევა. კიდევ უფრო მეტ ყურადღებას იქცევს ის გარემოება, რომ, ამ თათბირზე მონაწილეობას იღებს საბჭოთა კავშირის დელეგაცია. ეს კონფერენცია, როგორც ვიცით, მოწვეულია ნაციათა ლიგის მიერ, რომელსაც საბჭოთა კავშირი არ სცნობს, რადგანაც მას სრულიად სამართლიანად მიაჩნია იგი ისეთ დაწესებულებათ, რომელიც ემსახურება მხოლოდ და მხოლოდ იმპერიალისტურ სახელმწიფოების მიზნებს. ამ „საერთაშორისო პარლამენტის“ მეოხებით ყველა იმპერიალისტური, სახელმწიფოები სულ ადვილათ ახერხებენ თავიანთი ზრახვების განხორციელებას. ამის მაგალითები აუარებელია.

მოიგონეთ მაროკოს აწიოკება საფრანგეთის და ესპანიის მიერ; მოიგონეთ ჩინეთის აწიოკება ინგლისისა და ამერიკის მიერ; მოიგონეთ მოსულის საკითხი, რომელშიც ნაციათა ლიგა აშკარათ მიეკერძა ინგლისს ოსმალეთის წინააღმდეგ.

თქვა რაიმე ლიგამ, იმპერიალისტური სახელმწიფოების მტაცებლობის წინააღმდეგ? აიმაღლა ხმა მათ მიერ დაჩაგრულ ერების დასაცველად? რასაკვირველია, არა. ის არასოდეს არ გამოსარჩლებია და ვერც გამოესარჩლება დაჩაგრულ მხარეს. ამიტომაც არის, რომ ამ ლიგას ითმენს; კიდევ მეტი: მას მსოფლიო პროლეტარიატის თვალების ასახვევად იყენებს მსოფლიო იმპერიალიზმი. ნაციათა ლიგას მხოლოდ იმიტომ აზოგინებენ, რომ მისი საშუალებით უნდა ქვეყანას დაუმტკიცონ, რომ დღევანდელი მსოფლიოს ბედის გამგენი იმპერიალისტური სახელმწიფონი მზად არიან მშვიდობიანობა დაამყარონ ქვეყნად, რომ იმათ არა სურთ ომები და კონფლიქტები და სხვა. საუბედუროდ ამასვე ეუბნება მსოფლიო პროლეტარიატს ნაციათა ლიგით მოჯადოებული მსოფლიო მენშევიზმი. ისიც ენერგიულად უმტკიცებს პროლეტარიატსა და საერთოდ დემოკრატიულ მასსებს, რომ ნაციათა ლიგა საერთაშორისო პარლამენტის როლს ითამაშებს, რომ ის სახელმწიფოთა შორის კონფლიქტების დროს გამოვა არბიტრისა და მედიატორის როლში, მხოლოდ ამიტომ საჭიროა, ლიგის გადემოკრატებაო და სხვადასხვა...

იგივე მენშევიზმი ასეთსავე როლს აკუთვნებს პარლამენტებს; მას პარლამენტის საშუალებით შესაძლებლად მიაჩნია სოციალური კითხვების გადაჭრა. საგარეო პოლიტიკაში ნაციათა ლიგა, საშინაო პოლიტიკაში პარლამენტი და მისი წყობილება. აი ასეთი მშვიდობიანი გზით, პაციფისტურად სურს მსოფლიო მენშევიზმს ყოველგვარი სოციალური, პოლიტიკური და ეკონომიური საკითხების „გადაწყვეტა“.

და აი ჟენევაში მოწვეულია ეკონომიური კონფერენცია, რომლის მიზანს შეადგენს სახელმწიფოთა შორის მოდუსის გამონახვა მათი ნაწარმოების გასაღებისა და აგრეთვე ნედლი მასალის შეძენის საქმეში.

ძალა-უნებურად იბადება კითხვა: შესძლებს ბურჟუაზია ამ უდიდესი საკითხის შეთანხმების ნიადაგზე გადაჭრას? დარწმუნებული ვართ, რომ ვერ შესძლებს. ჩვენ კარგად ვიცნობთ იმპერიალიზმის ბუნებას, ჩვენ კარგათ ვიცით, რომ ის მუდამ მზად არის ძალით გამოსტაცოს მოწინააღმდეგე სახელმწიფოს გამსაღებელი ბაზარი და ნედლეული მასალის ასპარეზი, რაც ასე თავსამტვრევ საგანს წარმოადგენს ბურჟუაზიულ ეკონომიკაში. თვით იმპნრიალისტურ სახელმწიფოებსაც არა სჯერათ ამ საკითხების პარლამენტარული ლაყბობით გადაწყვეტის შესაძლებლობა. და თუ ისინი მაინც აწყობენ ასეთ კონფერენციას, ამით მხოლოდ სურთ საერთაშორისო მუშათა კლასს დაანახონ თავისი მშვიდობის მოყვარეობა: ერთი შემოგვხედეთ რა მშვიდობის მოყვარეები ვართ. ჩვენ ვცდილობთ საერთაშორისო საკითხების გადაჭრას მოლაპარაკებითა და შეთანხმებით და თუ ამას ვერ ვახერხებთ, რა ჩვენი ბრალიაო. მუშათა კლასის თვალების ახვევა,—აი ერთად-ერთი მიზანი ბურჟუაზიისა.

მაგრამ ვინ უნდათ მათ მოატყუონ ასეთი თვალთმაქცობით? ვისთვის შეადგენს დღეს საიდუმლოებას, რომ სწორეთ იმ დროს, როცა ჟენევაში ასეთ სათვალთმაქცო პარადს აკეთებენ, იგივე აქტიორები უფრო მეტის ენერგიით აწარმოებენ საომარ მზადებას. აკეთებენ და იძენენ ტეხნიკის უკანასკნელ სიტყვის სამხედრო იარაღებს. აგროვებენ ჯარებს და სხვადასხვა. ჩვენ აქ არაფერს ვიტყვით იმ სამზადისზე, რომელსაც ეწევიან დიდრონი სახელმწიფოები: ამერიკა, ინგლისი, საფრანგე-

თი და სხვა... ჩვენ აქ მოვიყვანთ ცნობებს მხოლოდ პატარა და შედარებით პატარა სახელმწიფოების შესახებ. **პოლონეთს** 1925 წელს ყავდა 308 ათასი შეიარაღებული ჯარისკაცი. — 1926 წ. ყავს 325 ათასი კაცი, **რუმინეთს** 1925 წ. ყავდა 158 ათასი ჯარისკაცი; **1926 წ.** ყავს 169 ათასი კაციზ. **ლიტვს** 1925 წ. ყავდა 20 ათასი ჯარისკაცი, 1926 წ. ყავს 20 ათასი. **ესტონიას** 1925 წ. ყავდა 14 ათასი; 1926 წ. ყავს 14 ათასი; **ფინეთს** 1925 წ. ყავდა 31 ათასი; 1926 წ. ყავს 33 ათასი.

ეხლა გავეცნოთ, თუ რა უჯდება ამ ჯარების შენახვა დასახელებულ სახელმწიფოებს. პოლონეთი ყოველწლიურად ჯარის შესანახათ ხარჯავს 127,9 მილიონ დოლარს. ან მთელი სახელმწიფო ბიუჯეტის 35 პროც; რუმინეთი ხარჯავს 37,0 მილიონ დოლარს, ან მისი ბიუჯეტის 20 პროც; ლატვია ხარჯავს 7,9 მილიონ დოლარს, ან მისი ბიუჯეტის 26,2 პროც. ესტონეთი ხარჯავს 64,7 მილიონ დოლარს ან თავის ბიუჯეტს 22,5 პროც. ფინეთი ხარჯავს 14,5 მილიონ დოლარს ან თვისი ბიუჯეტის 15,3 პროც. ამას ვხედავთ ჩვენ პატარა სახელმწიფოების ცხოვრებაში. ადვილი წარმოსადგენია, თუ როგორ საზღაპრო რაოდენობით იზრდება სამხედრო ბიუჯეტი დიდი სახელმწიფოებისა. ჟენევის კონფერენცია, რომელიც მიზნათ სახელმწიფოების განიარაღებას ისახავდა; ჯერ არ დაგვვიწყებია ის ლაყბობა, რომელსაც იმპერიალისტური სახელმწიფოები აწარმოებდენ ამ კონფერენციაზე იმავე მსოფლიო პროლეტარიატის თვალების ასახვევად... და ეს კონფერენცია სრულიად უშედეგოდ დაიშალა. ამ დენხანს საბჭოთა კავშირის წარმომადგენლები არ მიდიოდნენ ჟენევაში, არც ერთ კონფერენციაზე, ჟენევაში ამხ ვოროვსკის მოკვლის შემდეგ. ბურჟუაზიულმა სახელმწიფოებმა ეს იცოდენ, მაგრამ მაინც ჟენევაში მართავდენ კონფერენციებს. ამავე დროს საბჭოთა კავშირის წარმომადგენლებსაც ეპატიჟებოდენ. ამასაც ალბათ, დემაგოგიურის მიზნით. ჩვენ **მშვიდობიანობა** გვსურს, შეთანხმების პრინციპზე ვსჭრით სადავო საკითხებს, მაგრამ საბჭოთა კავშირს არ სურს ქვეყნათ **მშვიდობიანობის დამყარება;** ის აჯანყებას და რევოლიუციებს ქადაგობს და პასუხისმგებლობაც მას უნდა დაეკისროსო.

დღეს მდგომარეობა ამ მხრივ შეიცვალა: ბურჟუაზია თავიანთ დელეგატებთან ერთად დაინახავს საბჭოთა კავშირის დელეგატებსაც, მხოლოთ არსებითად ჩვენი პოზიცია იგივე იქნება ამ კონფერენციაზე,რაც უწინ იყო. ჩვენ ეხლაც, როგორც უწინ, არა ვსცნობთ ნაციათა ლიგას, ისეთ ორგანოთ, რომელიც შესძლებს სახელმწიფოთა ინტერესების „სამართლიანობის და შეთანხების პრინციპზე გადაჭრას“. წინაალმდეგ ჩვენ ვამბობდით და ვამბობთ, რომ ის, უფრო აღრმავებს და ანვითარებს სახელმწიფოთა შორის კონფლიქტებს და ხელს უწყობს, სახელმწიფოების დაჯგუფება - გადაჯგუფებას საომარი მოქმედებისათვის. ჩვენ ვამბობთ, რომ ნაციათა ლიგა გამტარებელია მპერიალისტური სახილმწიფოების პოლიტიკისა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ჩვენ მაინც მივდივართ მის მიერ მოწყობილ კონფერენციაზე, რომ ერთხელ კიდევ ვამხილოთ ბურჟუაზიის ცრუპაციფიზმი და ერთხელ კიდევ დაუმტკიცოთ მსოფლიო პროლეტარიატს იმპერიალისტების თვალთ - მაქცობა. რასაკვირველია, ჩვენ არ უარვყოფთ ბურჟუაზიასთან საქმიან დამოკიდებულებას, ჩვენ ასეთი დამოკიდებულება ეხლაც გვაქვს ბურჟუაზიულ სახელმწიფოებთან. ჩვენ მათ ვაძლევთ ჩვენს ნაწარმოებს, ვიღებთ მათ ნაწარმოებს და სხვა. მათი მიზანია ჩვენი საგარეო პოლიტიკის ხაზის შეცვლა. ჩვენ გვაქვს მონოპოლია საგარეო ვაჭრობაში; მათ სურთ ამ მონოპოლიის მოხსნა ან მისი შესუსტება. ჩვენ კი ამ დათმობაზე ვერ წავალთ, ვინაიდგან ეს იქნებოდა ჩვენი სოციალისტური მრეწველობის განიავება, ჩვენი ინდუსტრიალიზაციის შეჩერება და ჩვენი სახელმწიფოს აგრარულ ქვეყნათ დატოვება, როგორც ეს იყო თვითმპყრობელობის დროს, როდესაც ყოფილი რუსეთის იმპერია შედიოდა, მსოფლიო კაპიტალისტურ სისტემაში, როგორც სოფლის სამეურნეო ქვეყანა, ესე-იგი წარმოადგენდა უბრალო დამატებას, იმ ახალშენებისას, რომლებიც აწვდიდენ დასავლეთ და ცენტრალურ ევროპის სახელმწიფოებს ნედლი მასალას. იმავე დროს წარმოადგენდენ ამ სამრეწველო ქვეყნების ფაბრიკატების გასასაღებელ ფართო ასპარეზს. რუსეთს 1909—1913 წ. საზღვარგარეთ გაქონდა ევროპაში შეზიდული პურეულობის 27,8 %,ხე-ტყის ექსპორტში კი რუსეთს ეკუთვნოდა 40 %. აქვე კვერცხის ექსპორტი კი უდრიდა44,7 %. მსოფლიო ბურჟუაზიამ იცის, საბჭოთა კავშირის ბუნების სიუხვე; მას სურს ამით ისე სარგებლობა, როგორც წინეთ თვითმპყრობელობის დროს, იყო დაჩვეული. მაგრამ პროლეტარული სახლემწიფო ვერ შეუსრულებს მას გულის წადილს. ის თვითონ მოუვლის თავის სიმდიდრეს. მას თვითონ აქვს სურვილი და შესაძლებლობა ეს **ბუნება** და მისი ძალები აქ, ჩვენში დაამუშაოს, მოსახმარ საქონლათ—ფაბრიკატათ—გადააქციოს. ამისკენ არის მიმართული ჩვენი ეკონომიკის გეზი.

და ჩვენ შევსძლებთ ამ მიზნის განხორციელებას. აქ ჩვენ დაახლოვებით ჩრდილო - ამერიკის სამრეწველო განვითარების ხაზს ავიღებთ. რა პირობებია საჭირო, რომ ჩვენ შევსძლოთ მძიმე ინდუსტრიის განვითარება ჩვენში? პირველ ყოვლისა ნედლი მასალა. ეს კი ჩვენ საკავშირო ტერიტორიაზე ბლომათ მოიპოვება. საჭიროა მომხმარებელი ბაზარი — ეს პირობაც ჩვენში არსებობს, რადგან ჩვენი მოსახლეობა მრავალმილიონიან მასსებს წარმოადგენს. რაც შეეხება საწარმოეო კაპიტალს, ნაწილობრივათ ესეც ჩვენს განკარგულებაში არის. ჩვენი ქვეყანა თავიდანვე ნახევრათ მძიმე ინდუსტრიის ქვეყანა იყო და, მას შემდეგ რაც ჩვენში ეკონომიური გადატრიალება მოხდა, ხელთ ვიგდეთ კაპიტალისტური მეურნეობის **ინვენტარი,** საკრედიტო და საბანკო აპარატებით, რაც ხელს შეუწყობს ჩვენს სამრეწველო მოლონიერებას. გარდა ამისა ჩვენი ქვეყანა დღესაც აწვდის ინდუსტრიალურ სახელმწიფოებს ხორბალს, ტყეს, ბეწვეულობას და სხვას, აქედან აღებული ოქრო უკვე ხმარდება ჩვენს ქვეყანაში სამრეწველო იარაღების შემოტანის საქმეს. ამ რიგათ, ჩვენ გვაქვს ჩვენი ეკონომიური პოლიტიკა, ის მიმართულია სოციალისტურ მრეწველობის განვითარებისაკენ, და ამ კურსს ჩვენი მოქმედებისას ვერ შესცვლის ვერავითარი ეკონომიური კონფერენციები, სადაც ბურჟუაზია ლაყბობით სცდილობს, ფონს გასვლას.

საბჭოთა პრესის დღესასწაული

ამ დღეებში საბჭოთა პრესამ იდღესასწაულა თავისი ტრადიციული დღე—5 მაისი.

მალე ათი წელი შესრულდება, რაც მშრომელი ხალხის ხელშია ეს უძლიერესი ბასრი იარაღი, რომლითაც გზას იკაფავს ის სოციალისტური აღმშენებლობის საქმეში.

პარლამენტარიზმისა და დემოკრატიზმის მქადაგებელნი მუდამ იმას გაიძახიან, რომ უნდა არსებობდეს ბეჭვდისა და სიტყვის თავისუფლება, ყველას უნდა მიეცეს შესაძლებლობა თავისი აზრის გამოთქმისათვის.

თუ რამდენად გულწრფელია მათი ასეთი ქადაგება ამის შესახებ საჭიროა მივმართოდ ფაქტებს, რომლებიც ნათელს მოფენენ ამ უსაფუძვლო ქადაგებას. თავი რომ დავანებოდ თვითმყრობელური რუსეთის მიერ მუშური პრესის დევნას და შევიწროებას, თანამედროვე დასავლეთ ევროპის კაპიტალისტური ქვეყნების მაგალითიც საკმარისი იქნება იმისათვის, თუ როგორ პირობებში არსებობს იქ მუშური პრესა, როგორ იდევნება ის ხელისუფლების აგენტების, მიერ.

კაპიტალიზმის მესვეურებს ბურჟუაზიული წყობი-

ლება გამოცხადებული აქვთ წმიდათა-წმიდათ, ისინი ყოველ გზაჯვარედინზე ამტკიცებენ, რომ კაპიტალიზმი არის მუდმივი და უცვლელი ფორმა სახელმწიფო წყობილებისა, რომლის დროს ყველას აქვს შესაძლებლობა იცხოვროს ისე, როგორც მას მოესურვებათ.

ეხლა მტკიცდება იმის შესახებ, თუ რამდენად სიმართლეს შეიცავს ასეთი ქადაგება, უკვე ზედმეტია. მუშათა კლასისათვის აღარ არის სადავო ის დებულება, რომ კაპიტალიზმი მონობის უღელს ადგამს მშრომელი ხალხის დიდ უმრავლესობას და გარყვნილებასა და ფუფუნებაში აცხოვრებს საზოგადოების სულ მცირე ნაწილს, იმათ, ე.ი., რომელთაც ხელში ჩაუგდიათ საწარმოო საშუალებანი და გაუგონარ ექსპლოატაციას უწევენ წარმოებაში ჩაბმულ მუშათა მასას.

მარქს-ენგელსმა და შემდეგ ლენინმა თავიანთი გენიალური შრომებით უკვე საკმარისათ ახადეს ფარდა ამ თვალთმაქცობას და მშრომელ ხალხს დაუმტკიცეს, რომ მისი ხსნა არის მხოლოდ სოციალიზმში, როდესაც საწარმოო საშუალებებს თვით მშრომელი ხალხი დაეპატრონება და ყველა ერთნაირად ისარგებლებს სახალხო დოვლათით.

ამ მიზნის მისაღწევად მუშათა კლასს ესაჭიროება პირველ ყოვლისა ორგანიზაცია და პროპაგანდის მთავარი იარაღი პრესა.

დღეს კაპიტალისტურ ქვეყნებში სოციალიზმისათვის გადამჭრელი ბრძოლას აწარმოებენ კომუნისტური პარტიები. რაც შეეხება სხვა სოციალისტურ პარტიებს, მათ კარგა ხანია ხელი აიღეს კლასთა ბრძოლის წარმოებაზე და ისინი ქადაგებენ მხოლოდ რეფორმების გატარების საჭიროებას.

ამ პირობებში, რა თქმა უნდა, ბურჟუაზიული მთავრობებისათვის სოციალისტური პარტიების პრესა საშიშროებას არ წარმოადგენს და მათთვის ნებადართულია გაზეთების გამოცემა. რაც შეეხება კომუნისტურ პრესას, რომელიც მართლა საშიშროებას წარმოადგენს ბურჟუაზიული წყობილებისათვის, ასეთი პრესა იქ სისტემატიურად იდევნება. მაგალითისათვის საკმარისია დავასახელოთ გერმანიის კომუნისტური პარტიის ორგანო „როტე თანე" და საფრანგეთის—„ლიუმანიტე". ამ გაზეთების ხელმძღვანელთ ძალიან ხშირად აძლევენ პასუხის გებაში, კონფისკაციას უშვებიან მათ ნომრებს და სხვა.

რათა, რისთვის? იმიტომ, რომ ისინი აშკარად მოუწოდებენ მუშათა კლასს კაპიტალიზმის დამხობის აუცილებლობაში.

- სად არის აქ პრესის თავისუფლება დაცული?

- როდესაც საბჭოთა ხელისუფლებას ისინი უსაყვედურებენ, რომ ჩვენში არ არსებობს პრესის თავისუფლება, ხოლო ბურჟუაზიულ ქვეყნებში ის თავისუფალია, ეს არის თვალის ახვევა და სინამდვილის დაფარვა. იქ თავისუფალია ისეთი პრესა, რომელიც ხელს უწყობს კაპიტალიზმის გამაგრებას. ასევეა საბჭოთა კავშირიც. ჩვენში სრულიად თავისუფალია ისეთი პრესა, რომელიც საბჭოთა სისტემის, პროლეტარიატის დიქტატურის გამაგრებას ემსახურება, აკრძალულია ისეთი, რომელიც ვერ ურიგდება ამ სისტემას და მის დამარცხებას ქადაგობს.

ამ შემთხვევაში პრესის სახით დაპირდაპირებულია ორი სისტემა—კაპიტალისტური და სოციალისტური, პირველმა უკვე მოსჭამა თავისი დრო და ადგილი უნდა დაუთმოს მეორეს. ამ შემთხვევაში პრესას შეუძლია დიდი როლის შესრულება და სწორედ ამიტომაა, რომ საბჭოთა ხელისუფლება განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს პრესას და ყოველმხრივ ხელს უწყობს მის წინმსვლელობას.

წელს პრესის დღესთან დაკავშირებული იყო გაზ. „პრავდა"-ს 15 წლის არსებობის დღესასწაული..

პრესის დღემ დაგვანახვა, რომ ამ დარგში ჩვენ საკმაოდ დიდი მიღწევები გვაქვს.

პირველ ყოვლისა აღსანიშნავია ის უამრავი რიცხვი მუშა და გლეხ კორესპონდენტებისა, რომლებიც თავს იყრიან ჩვენი პრესის ირგვლივ. არას დროს საქართველოს არ ახსოვს ასეთი რიცხვი მუშა ოკრესპონდენტებისა. ეს იმას ამტკიცებს, რომ გაზეთი უკვე მაგრათ შეიჭრა მშრომელთა შეგნებაში და ის გახდა მასისთვის პირველი მოთხოვნილების საგნათ. სხვათა შორის, ამას ამტკიცებს გაზეთების ტირაჟის საგრძნობი გადიდება. საქართველოში არსებულ გაზეთების ტირაჟი ყოველდღიურად უკვე ასი ათასს აღემატება.

საბჭოთა პრესა ფხიზელ დარაჯად უდგას სოციალისტური აღმშენებლობის საქმეს. ის უკაფავს გზას ამ აღმშენებლობის წარმოებას. ის უძლიერესი იარაღია მშრომელი ხალხის ხელში, რომელიც მან დაისაკუთრა დიდი ბრძოლისა და მსხვერპლის გაღების შემდეგ ამ იარაღს მან მაგრად ჩასჭიდა ხელი და რამდენიც არ უნდა სწერონ და ილაპარაკონ ბურჟუაზიის კალმოსნებმა და რეფორმისტული პარტიების ბელადებმა საბჭოთა კავშირში პრესის თავისუფლების აღკვეთის შესახებ, ამ ლათაიებს მშრომელი ხალხი ანგარიშს ვერ გაუწევს, ვინაიდან ის ღრმად არის დარწმუნებული, რომ სანამ საბჭოთა კავშირი გარსშემორტყმულია კაპიტალისტური ქვეყნებით, რომელთა მთავრობები ყოველთვის ოცნებობენ ამ კავშირის დამარცხების შესახებ, ჩვენ შიგნით ვერავის მივსცემთ ნებას აგიტაცია აწარმოოს პროლეტარიატის დიქტატურის წინააღმდეგ.

პირიქით, მშრომელი ხალხის ინტერესები მოითხოვს ამ იარაღს მაგრად ჩასჭიდოს ხელი და გამოიყენოს ის როგორც თავისი მტრების წინააღმდეგ ბრძოლის იარაღად, ისე სააღმშენებლო მუშაობის წარმოებისათვის.

აქვე უნდა აღინიშნოს ერთი სუსტი მხარე ჩვენი პრესის არსებობაში. ეს გახლავთ ჟურნალ-გაზეთების სოფლად გავრცელების მოუწესრიგებლობა. ამ დარგში ჯერ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი.

გაზ. „კომუნისტ"-ის გავრცელების ცხრილი გვიჩვენებს, რომ ლეჩხუმის მაზრაში ის ვრცელდება 83, ახალციხის მაზრაში—59, ზემო-სვანეთში—39, ბორჩალოს მაზრაში—56, დუშეთის მაზრაში—116, ახალქალაქის მაზრაში—25, რაჭის მაზრაში—172.

ალბად ასეთივე მდგომარეობაა სხვა გაზეთების მიმართაც ამ მაზრებში.

ეს ციფრები გვიჩვენებენ, რომ ჩვენი სოფელი ჯერ კიდევ მოიკოჭლებს გაზეთების გავრცელების საქმეში. ეს უნდა მიეწეროს ერთის მხრით უყურადღებობას და მეორეს მხრით გაზეთების მიწოდების მოუწესრიგებლობას. ასეთი მდგომარეობის გაგრძელება ყოვლად დაუშვებელია. სოფლად გაზეთების გავრცელების საქმეს სათავეში უნდა ჩაუდგეს პარტუჯრედები და პროფორგანიზაციები, ასევე ყურადღება უნდა მიაქციოს მას აღმასკომებმაც. წარმოუდგენელია, რომ პრესას არ კითხულობდეს საბჭოს წევრები მაინც, რომლებიც თვითეულ მაზრაში რამოდენიმე ასეულს უდრის. უამისოდ ისინი ვერ შესძლებენ თავიანთი მოვალეობის პირნათლად შესრულებას.

ამიერიდან საბჭოთა პრესამ მეტი ყურადღება უნდა მიაქციოს აგრეთვე სოფლის ყოფა-ცხოვრების გაშუქებას. თუ სადმე არის ნაკლულოვანებანი საბჭოთა აპარატის მუშაობაში, ეს უმთავრესად სოფლადაა. ამიტომ საჭიროა მისი თავის დროზე მხილება და გამოაშკარავება. ამას კი ჩვენ მხოლოდ იმ შემთხვევაში შევსძლებთ, თუ ყოველ სოფელში გვეყოლება გლეხკორი, რომელიც მიუდგომლად გააშუქებს იმავე სოფლის როგორც მიღწევებს, ისე ნაკლულოვანებებს.

5 მაისის დღესასწაული უნდა გახდეს მი დეფექტების გამოსასწორებელ დღეთ, რომელიც საბჭოთა პრესას კიდევ აქვს თავის ყოველდღიურ მუშაობაში.

დარწმუნებული ვართ ამ დეფექტების გამოსწორებას ის ადვილად მოახერხებს და მომავალი ხუთ მაისს ჩვენ ვიდღესასწაულებთ ყოველგვარ ნაკლულოვანებების გარეშე.

ს. ელიაძე.

მდგომარეობა ჩინეთში

ჩან-კაი-შისა და ჩან-ძო-ლინის ჯალათები კვლავ განაგრძობენ ჩინელ რევოლიუციონერთა ჟლეტას. გასულ კვირას მათ მხეცურათ აწამეს კომუნისტური პარტიის დიდი ბელადი ლი-ტა-ჩაო და 19 მისი ამხანაგი, თავდადებული მებრძოლნი ჩინეთის ხალხის კაპიტალის მონობისაგან განსათავისუფლებლად; თავი წაკვეთეს ჩინეთის ხალხის სასიცოცხლო ინტერესების საუკეთესო დამცველთ... ორი საათის ლაყბობის შემდეგ დიპლომატიური კორპუსის თანხმობით „სასამართლომ“ სიკვდილის განაჩენი გამოუტანა მათ...

ვინ არის ამ ჯალათობის უმთავრესი გმირი, ვისი დახმარებით მოეწყო ჩინეთში ადამიანთა სასაკლაო, ვინ უმაგრებს ზურგს ხელ სისხლიან ჯალათს, მოღალატე ჩან-კაი-შის და მის ერთგულ თანამოძმე ჩან-ძო-ლინს? ჩინეთის ხალხის საუკეთესო შვილთა სისხლის ღვრაში უმთავრესი დამნაშავეა კულტურისა და ცივილიზაციის მატარებელი ევროპა და მისი დღევანდელი დირიჟორი ინგლისი, ესენი არიან ჩინეთის ხალხის მესაფლავენი; ევროპის იმპერიალისტები და მილიტარისტები ამაგრებენ დღეს ჩინეთში ამართულ სახრჩობელებს.

ასე ლაპარაკობენ ფაქტები, ამას ამტკიცებს მათი „საგმირო საქმენი“ ჩინეთში, მაგრამ ჩემბერლენი ისტიბარს მაინც არ იტეხს და ბედავს თავის მართლებას; თემთა პალატაში ერთი დეპუტატის შეკითხვაზე — მიღებული აქვს თუ არა ჩემბერლენს რაიმე ოფიციალური ცნობები იმ 20 ჩინელის გასამართლების შესახებ, რომელთაც მიესაჯათ სიკვდილით დასჯა, ან ეკისრება თუ არა ინგლისს რაიმე პასუხისმგებლობა ამ საქმის გამო. ჩემბერლენმა წარბ შეუხრელათ უპასუხა: „მე არ ვფიქრობ, რომ ჩვენ რაიმე პასუხისმგებლობა გვეკისრებოდესო“: მაგრამ ასეთი განცხადებით ფონს ვერ გავა ჩემბერლენი, ისტორია თავის მსჯავრს დასდებს ყველას, ვისაც სურს ჩინეთის ხალხის სისხლში ჩახრჩობა... ვისაც სურს შეაჩეროს სოციალისტურ მიზეზებზე აღმოცენებული ჩინეთის რევოლიუციის ტალღები, რომლებიც წალეკას უქადის არა მარტო ჩან-კაი-ში—ჩან-ძო-ლინს და მათ თანამოძმეთ, არამედ ჩემბერლენსაც და ევროპის ყველა იმპერიალისტებს. ეს მათაც კარგად იციან, მიტომ დაკარგეს მათ მოსვენება და სულიერი სიმშვიდე.

ამ საშინელი სიმხეცით აღშფოთებულია ყველა, ვინც ცოტათი მაინც კი თანაუგრძნობს ჩინეთის ხალხს და მის ეროვნულ მოძრაობას. კომინტერნი მოუწოდებს მთელი ქვეყნის მშრომელებს, რათა პროტესტი განაცხადონ, ხმა აიმაღლონ ჩინელ რევოლიუციონერთა სიკვდილის დასჯის წინააღმდეგ: „მთელი ქვეყნის მუშებო და გლეხებო,—ნათქვამია მოწოდებაში, გააფართოვეთ საპროტესტო კამპანია იმპერიალისტური ჩამხრჩობელების, ჩინეთის მუშათა კლასის დამარბევლებისა და ახალი ომების მომზადებლების წინააღმდეგ“. ამ მოწოდებას უკვე გამოეხმაურენ სხვადასხვა ქვეყნის მშრომელი მასები, რასაც ამტკიცებს 1-მაისს გამართული დემონსტრაციები და აუარებელი საპროტესტო ლოზუნგები ჩინელ ჯალათების წინააღმდეგ. რამდენათ უფრო ძლიერი იქნება საერთაშორისო პროლეტარიატის საპროტესტო ხმა, იმდენათ უფრო სუსტი იქნებიან ჩინეთის ვერაგები და უზრუნველყოფილი ჩინეთის ხალხის ახალი გამარჯვებები რევოლიუციის ფრონტზე.

უკანასკნელათ მიღებული ცნობებით, რასაც ინგლისელი გაზეთებიც კი ადასტურებენ, ამ ბოლო დროს არც ჩან-კაი-შის საქმეა კარგად. მისი მომხრე ჯარები დღითი-დღე გონს მოდიან, თანდათან რწმუნდებიან, რომ ისინი გვერდში ამოუდგენ ჩინეთის ხალხის მოღალატეს და იბრძვიან თავისი ხალხის წინააღმდეგ. ამ ნიადაგზე ჩან-კაი-შის არმიაში გამეფებულია სრული დეზორგანიზაცია, უდისციპლინობა და საერთო არევ - დარევა. ამას ეხლა ვერც თვითონ ჩან-კაი-ში მალავს, მან თავის არმიის მდგომარეობის შესახებ განაცხადა: —„გამოკვლევამ დაამტკიცა, რომ ჯარში შესუსტდა დისციპლინა. ჯარი ფიქრობს, რომ ნანკინის აღებით მიღწეულია მიზნები და მეტი გასაკეთებელი არაფერი აღარ არისო“ და სხვა.

რეიტერის სააგენტოც თავის ოფიციალურ განცხადებაში ასურათებს იმ უკიდურეს დეზორგანიზაციას, რომელსაც განიცდის ჯარი; „თუ ასე გაგრძელდა, ძალიან საეჭვოა ჩან-კაი-შის ძალა-უფლების სიმტკიცე ნანკინშიო“ — დასძენს ხსენებული სააგენტო. ჩან-კაი-შიმ სრულიად დაჰკარგა ზოგიერთი ჯარის ნაწილების იმედი, ის იძულებული შეიქნა განეიარაღებია თავისი ჯარის მთელი კორპუსი და ერთი დივიზია, სადაც დაახლოებით 30—35 ათას ჯარის კაცამდე ირიცხებოდა, რაც შეადგენს მისი არმიის თითქმის მესამედ ნაწილს. თუ ასეთი ჩქარი ტემპით განვითარდა ჩან-კაი-შის ჯარების დაშლა, შეიძლება სულ მალე დარჩეს ეს „გმირი სარდალი“ ულაშქროთ.

რაც შეეხება ფრონტს, უკანასკნელათ მიღებული ცნობების მიხედვით, მეტად დიდი, მბრწყინვალე გამარჯვება ხვდა წილად ჩინეთის რევოლიუციონურ ლაშქარს: ხანკოუს რევოლიუციონურ მთავრობის სამხედრო ექსპედიციას ხენანის პროვინციაში, ჩუმაი-ტუნის ჩრდილოეთის მხრივ, პეკინ-ხან-კოუს რკინისგზის ხაზზე, ალყა შემოარტყეს მუკდენელების მრავალრიცხოვან ჯარს, რევოლიუციონურმა ჯარმა სასტიკათ დაამარცხა მოწინააღმდეგე, წაართვა მას 10 ათასი თოფი და ამგვარათ თითქმის სულ გაანიარაღა ამ რაიონში მებრძოლ მუკდენელების ჯარები; დიდი სტრატეგიული მნიშვნელობა აქვს ამ უკანასკნელ გამარჯვებას რევოლიუციონურ არმიის მტერზე შემდეგი შეტევისათვის. გააფთრებით ებრძვის მოწინააღმდეგეს აგრეთვე რევოლიუციონურ ჯარების მთავარი ნაწილი ძიუ-ძიან-ნანჩანის რაიონში; აღსანიშნავია აგრეთვე გლეხთა პარტიზანულ რაზმების ზრდა, რომლებიც აძლიერებენ რევოლიუციონურ ლაშქარს.

მიმომხილველი.

ახლო წარსულიდან

I.

ამ ერთი კვირის წინად მიწას მიაბარეს ილია გრიგოლის ძის ჭავჭავაძის ქვრივი ოლგა თადეოზის ასული, რომელიც 20 წლის წინად, ტრაღიკულად დაღუპულ პოეტთან ერთად, მკვლელებმა ისე დააზიანეს ფიზიკურად, რომ მთელი ამ დროს განმავლობაში თითქმის არც კი მოსულა გონზე და როგორც ადამიანებისაგან, ისე სიკვდილისაგან დავიწყებული იტანჯებოდა.

ამ ტანჯული ადამიანის გარდაცვალებამ ერთხელ კიდევ მთელის თავისი სიმწვავით დააყენა ჩვენს წინ კითხვა:

ვისგან, რა ნიადაგზე იქნა მოკლული ილია ჭავჭავაძე? ვინ მოკლა „კაკო ყაჩაღი“ ავტორი? შეიქნა თუ არა პოეტი პოლიტიკური ტერორის მსხვერპლი, თუ ეს საშინელი საქმე მოაწყვეს პირადი ინტერესებით გატაცებულმა, ბანკის ირგვლივ თავმოყრილმა ქურდ - ბაცაცებმა?

აი კითხვები, რომელიც ოცი წელიწადია დგანან ჩვენს წინაშე და რაზეც ჯერ არა თუ დამაკმაყოფილებელი პასუხი არ მიგვიცია, არც კი ვცდილვართ სერიოზულად მის გამოკვლევას და ჭეშმარიტების აღდგენას.

ილია ჭავჭავაძე დაბადებიდან ბედნიერი იყო. თუ პატარა ერს კი შეუძლია წარმოშვას დიდი და ახოვანი ადამიანი, ილიაც ასეთი ადამიანი იყო. ეს უდაოა, მაგრამ

ისიც უდაოა, რომ სიცოცხლის დასასრული მეტად ტრაგიკული . არგუნა მას ბუნებამ. როცა ამას ვლაპარაკობთ, ჩვენ, რა თქმა უნდა, სახეში არა გვაქვს პოეტის ტრაგიკული სიკვდილი. ასეთი სიკვდილი მაინცა და მაინც უჩვეულო მოვლენათ არ უნდა ჩაითვალოს. სულ ერთი არ არის თუ სად მოკვდება ადამიანი: საავადმყოფოში ბაცილები წაახრჩობენ, თუ ვინმე გზაში გადაუდგება და იარაღით, სულს გააფრთხობინებს. იქნება ეს უკანასკნელი ბოლო უფრო ადვილი და სასურველიც იყოს ადამიანისათვის.

მაგრამ ილიას ტრაგედია მარტო ასეთ ტრაგიკულ სიკვდილში როდია. მისი უდიდესი ტრაგედია სიკვდილს შემდეგ იწყება. უაღრესად პოპულიარული პოეტი და საზოგადო მოღვაწე, რომელიც სიტყვით და საქმით მეთაურობდა თითქმის ყველა საზოგადო საქმეებს ჩვენში, რომლის სიტყვაც ერთ დროს კანონათ იყო მიღებული ქართველ საზოგადოებაში, მისი ტრაგიკულად სიკვდილის დღიდან გადაიქცა ქართველ პოლიტიკურ პარტიათა შორის ბრძოლის იარაღად. ქართველმა ნაციონალისტურმა პარტიებმა ს.-ფედერალისტების მეთაურობით პოეტის სახელი. გამოიყენეს მათი ძლიერი მოწინააღმდეგე ს.-დ. პარტიის დასამარცხებლად, მისთვის ხალხის მასებში სახელის გასატეხათ. მათ პოეტის მკვლელობა ს.-დ. პარტიას დააბრალეს. ეს უკანასკნელიც იძულებული შეიქნა თავი ემართლებია და თავდამსხმელებისთვის პასუხი გაეცა... გაჩაღდა პირდაპირ ხელ-ჩართული ბრძოლა, რომელიც თუ ჯერ მსოფლიო ომის ზარბაზნებსა და შემდეგ დიდ რევოლიუციას არ ჩაექრო-დღესაც დაუთავებელი იქნებოდა. ორივე მხარე გაიტაცა ჩვენებურმა, ქართველურმა ბრძოლამ, რასაც შედეგად ის მოყვა, რომ პოეტის მკვლელობის ნამდვილი მიზეზი ხელიდან გაგვიქრა და კითხვა, რომელიც წინ დაგვიყენა „წიწამურის ტრაგედიამ“ დღესაც უდიდესს კითხვითი ნიშნათა დგას ჩვენს ლიტერატურასა და აზროვნებაში...

დღეს მეტის მეტად ძნელია ამ საკითხის საკმაოთ გაშუქება, რადგანაც, როგორც ვიცით, პოეტის მკვლელობის შესახებ მთავარი მასალა, რომელიც ყოფილ სამხედრო საოლქო სასამართლოში ინახებოდა, ჯერ - ჯერობით დაკარგულია. დაგვრჩა მხოლოდ პოლიციის მიერ წინასწარი გამოძიების ოქმები, *) რაც, რა თქმა უნდა, საკმაო არ არის ამ საქმეზე ნამდვილი აზრის შესადგენად. თვით ამ ტრაგედიის, როგორც ფიზიკურ, ისე იდეური ხელმძღვანელები, რომლებიც ხალხის ხმამ ასეთად დასახა, დღეს ცოცხლებში არ არიან... მაგრამ ჩვენ მაინც არ ვკარგავთ იმედს, რომ თუ ამ საქმეს პატრონი გამოუჩნდება, დღესაც შესაძლებელია ცოტაოდენი შუქი მაინც მოუფინოს მას და მით აშორდეს ამ ტრაგედიის მიერ მიყენებული ჩრდილი როგორც პოეტის სახელს, ისე იმ წრეებს, რომლებსაც ამ ტრაგედიის მომწყობად ასახელებდენ პოეტის არა მკითხე ჭირისუფლები.

ს.-დ. პარტიამ მაშინვე მიიღო ზომები „წიწამურის ტრაგედიის“ გამოსარკვევად, მან ეს საქმე მიანდო სპეციალურ კომისიას, რომელშიც შედიოდენ: ვასო ცაბაძე, დათიკო მიქელაძე და მიხა კლიმიაშვილი. მაგრამ, სამწუხაროდ, ამ კომისიამ ვერაფრის გაკეთება ვერ შესძლო, რადგანაც თვითონ დასახელებული ამხანაგები იძულებული შეიქნენ თბილისიდან გადამალულიყვენ.

ამ ტრაგედიის გამოკვლევის ცდა სრულიად შემთხვევით გავიმეორეთ 1917 წელს, რევოლიუციის პირველ დღეებში, როცა ჟანდარმები და მათი აგენტები ციხეებში გვყავდა გამომწყვდეული.

მაშინ მე, სილიბისტრო ჯიბლაძესა და ნოე რამიშვილთან ერთად, მხვდა წილად რამდენიმე ცნობილი შპიკის დაკითხვა—მეტეხის ციხეში, სადაც სხვა მრავალთა შორის დატუსაღებული გვყავდა ილია ჭავჭავაძის მამულების ყოფილი გამგე დიმიტრი ჯაში, რომელსაც როგორც ხალხის ხმა, ისე პოლიციის წინასწარი გამოძიება თვლის „წიწამურის ტრაგედიის“ მთავარ ხელმძღვანელად...

დიდ ხანს გაგრძელდა დ. ჯაშის დაკითხვა, რომელმაც არაფერი რეალური შედეგი არ მოგვცა: ჯაშმა არც ერთ კითხვაზე პასუხის გაცემა არ მოისურვა. რაკი ვერაფერს გავხდით, გადავსწყვიტეთ დ. ჯაშისთვის პირში წაგვეყენებია დოლიძე, რომელიც ამ დროს იმავე მეტეხის ციხეში კატორღელთა შორის იჯდა და რომელსაც ხალხის ხმა ილიას ერთ-ერთ ფიზიკურ მკვლელად ასახელებდა.

რადგან უკვე გვიან იყო და საჭირო საბუთები (პოლიციის წინასწარი გამოძიება) ხელთ არა გვქონდა, გადავწყვიტეთ ეს საქმე ორი დღით გადაგვედო... სამწუხაროდ ეს ორი დღე ორ კვირად გადაიქცა და ამან კი სულ ერთიანად გაგვიცრუა ჩვენი იმედები...

როცა ორი კვირის შემდეგ დაკითხვა განვაახლე და დიმიტრი ჯაშს წინადადება მივეცი: თქვი სიმართლე, თუ არა სულ ერთია, ახლავე დოლიძეს წამოგიყენებ პირში და ის გამოგტეხს თქვა, — პასუხად ჯაშმა გაიცინა და მითხრა: — დოლიძე თქვენ ვერაფერს ვერ გეტყვის, ის უკვე მოკვდა!

მართლაც ციხის უფროსმა გამომიცხადა, რომ დოლიძე ერთი კვირის წინ მომკვდარიყო და დაესაფლავებიათ. ამ რიგად მოგვესპო ეს იმ დროს ერთად-ერთი საშუალება ამ საქმის გასაშუქებლად... ჯაში არაფერს გვეუბნებოდა. მკვლელები, ან ისინი, ვინც პოლიციამ ასეთებათ დაასახელა, უკვე ჩამოახრჩვეს; ილიას მსახური იაკობ ბატარაშვილი, პოეტთან ერთად მოკლეს. დარჩა პოეტის მეუღლე ოლღა თადეოზის ასული, მაგრამ ის მაშინ მკვდარ-ცოცხალი იყო და არაფრის თქმა არ შეეძლო.

ასახელებდენ კიდევ ერთ ქართველ ცნობილ მოღვაწეს, რომელმაც ვითომ იცოდა „წიწამურის ტრაგედიის“ ნამდვილი მიზეზი და მომქმედი პირები. მაგრამ იმანაც არაფრის თქმა არ მოისურვა და თან წაიღო საფლავში თავისი საიდუმლო. ეს ადამიანი იყო გლეხებში კარგად ცნობილი მოღვაწე, ილია წინამძღვრიშვილი, რომელსაც მე ს.-დ. პარტიის დასტურით მივმართე შემდეგის წერილით:

„ღრმად პატივცემულო ილია ივანეს ძე! როგორც მოგეხსენებათ, ამ ბოლო დროს ვერაგულად მოკლულ ილია ჭავჭავაძის სახელის გარშემო დიდი მითქმა - მოთქმა და კამათია გაჩაღებული. თქვენ ხედავთ, რომ ჩვენი საზოგადოებისა და პრესის ერთი ნაწილი ისე გაკადნიერდა, რომ თავის იდეურ მოწინააღმდეგეებს, იმათ რომლებიც უწინ ილიას იდეიურ მოწინააღმდეგებათ გამოდიოდენ და გაზეთების საშუალებით ეკამათებოდენ, პოეტის მკვლელების სახელით ნათლავენ. ამავე დროს ორმასამმა ჩვენმა საერთო ნაცნობებმა, ლიტერატურასა და საზოგადოებაში კარგად ცნობილმა პირებმა, გადმოგვცენ

---

*) 1912 თუ 1913 წელს ჩვენ უკვე შევსძელით სამხედრო საოლქო სასამართლოს არქივში დაცული „ილია გრიგოლის ძე ჭავჭავაძის მკვლელობის საქმიდან“ გადაგველო ასლი. ეს საქმე მოაწყო რუბენ ყიფიანმა, რომელმაც ორას მანეთად გაურიგდა სამხედრო სასამართლოში ორიოდე მოსამსახურეს, რომლებსაც ღამ - ღამობით გამოქონდათ ეს საქმე და ნაფიცი ვექილი სერგო ჯაფარიძის ბინაზე, რომელიც რუბენს ქონდა დატოვებული მთელი ზაფხული, ორი თუ სამი ღამის განმავლობაში მანქანაზე გადაგვიბეჭდეს. ეს გადანაბეჭდი მთელი ორი დიდი რვეული იყო. რამდენიმე ხნით ეს რვეულები ჩემთან ინახებოდა. მერე ვილაცამ წაიღო. იმედს არ ვკარგავ, რომ ეს რვეულები ვინმეს აღმოაჩნდება და რევოლიუციის მუზეუმს გადაეცემა.

რაც შეეხება პოლიციის წინასწარ გამოძიებას, ეს საქმე მივიღე დუშეთის ყოფილ მაზრის უფროსი ყარამან ფაღავასაგან. ეს იყო თუ მეხსიერება არ მღალატობს 1912 თუ 1913 წელს, მაშინ, როცა ს.-დ. პარტიამ მომანდო პარტიის ისტორიის მასალების დაგროვება და დამუშავება და გაზეთში ჩემი მისამართი გამოაცხადა.

პ. გ.

თქვენი ნალაპარაკევათ ისეთი ფაქტი, რომელიც ცხადად ამტკიცებს, რომ ილია ჭავჭავაძის მკვლელობა მოხდა პირადი მტრობის ნიადაგზე, რომ იგი შეიქნა მსხვერპლი არა პოლიტიკური მკვლელობისა, არამედ პირადი შურის ძიებისა... ის პირნი, რომლებმაც ეს გადმოგვცენ, იმასაც დასძენენ, რომ ილიას მკვლელობის წინადღეს, როცა თქვენ გაგიგიათ პოეტი ხვალ საგურამოში წასვლას აპირებაო, მიბრძანებულხართ ილიასთან და რჩევა მიგიციათ: ნუ წახვალო... ილიას თქვენი რჩევა არ დაუჯერებია, წასულა და ასეთი ტრაღედია დატრიალდა...

აი მოკლე შინაარსი იმისა, რაც მე თქვენს ნალაპარაკევად გადმომცენ დასახელებულმა პირებმა. ამიტომ ვკადნიერდები და მოგმართავ უმდაბლესის თხოვნით: ნუ დაიზარებთ და მიპასუხეთ: შეესაბამება თუ არა სინამდვილეს ეს ვითომ თქვენი ნალაპარაკევი?.. თქვენს მოუსყიდველ სიტყვას, რომელშიაც იქვს ვერავინ ვერ შეიტანს, შეუძლია ხელი შეუწყოს იმ ჭეშმარიტების აღდგენას, რომელიც ზოგიერთი ქვენა გრძნობით შეპყრობილი ადამიანების მიერ გათელილია... ამ საქმის გაშუქებას მოითხოვს არა მარტო ს.-დ. პარტიის ინტერესები, ამას კიდევ უფრო მოითხოვს ტრაღიკულად დაღუპული პოეტის კეთილი სახელი. აი საბუთი ჩემი თქვენდამი მომართვისა, რისთვისაც თავმდაბლად ვიხდი ბოდიშს. თქვენი ღრმა პატივისმცემელი პეტრე გელეიშვილი. 11 ივნისი 1913 წელი“.

მე ამ წერილის პასუხი არ მიმიღია· პირადათ შეხვედრის დროს კი ილ. წინამძღვრიშვილმა მითხრა, რომ ის ერთობ აღელვებულია იმ ვაკხანალიით, რომელიც ატეხილია ილიას სახელის ირგვლივ, რომ მას არავითარი სურვილი არა აქვს ამ ვაკხანალიაში მონაწილეობის მიღებისა და სხვა ასეთი. ჩემს შეკითხვაზე: იყო თუ არა ასეთი ფაქტი, რომ მან დაუშალა ილიას სოფელში წასვლა, ილია წინამძღვრიშვილმა მიპასუხა: ეს მართალია; მე არ მინდოდა, რომ ის თბილისიდან წასულიყოვო—მან მეტი არაფერი მითხრა.

როგორც ვთქვით, პოლიციის წინასწარი გამოძიება და ხალხის თქმაც დიმიტრი ჯაშს ასახელებდენ ილიას მკვლელობის მომწყობად. ამიტომ „წიწამურის ტრაღედიის“ მკვლევარმა უპირველეს ყოვლისა უნდა შეისწავლოს საკითხი, თუ როგორ გახდა იგი ილიას მამულების გამგედ?

ამის შესახებ დღეს უკვე დაკარგულ „საქმეში“, რომელიც ჩვენ 1911 წელს გადმოვწერეთ, შემდეგს ვკითხულობთ სხვადასხვა პირების ჩვენებებში:

მოწმე ზაალ ნაშრევანის ძე ჭავჭავაძე სამსაჯულოს მოუთხრობს იმის შესახებ, თუ როგორ და რა პირობებში იქნა მიღებული დიმიტრი ჯაში ილია ჭავჭავაძის მოურავად· „ჯაშის დაქირავება ილიას ურჩია მისმა დამ ქ-ნმა საგინაშვილისამ. ამას წინ უძღოდა შემდეგი გარემოება: ქ-ნი საგინაშვილისა იღებდა დაქადების წერილებს, რომლის ავტორებიც მას თხოვდენ ფულებს და წინააღმდეგ შემთხვევაში სიკვდილით ემუქრებოდენ. ეს წერილები ძალიან აღელვებდა ქ. საგინაშვილისას, რომელსაც ჩიკოიძემ (საგინაშვილის მოურავი) ურჩია: ჯაში ადგილზე პოაწყვე და ის დაგიფარავს ასეთი წერილების მიღებისაგანო. ეს ასეც მოხდა: მას შემდეგ რაც ჯაში ილიას მამულების გამგეთ დაინიშნა, საგინაშვილის ქალს ასეთი წერილები არ მიუღია“.

თვითონ ელისაბედ გრიგოლის ასული საგინაშვილისა ასეთ ცნობებს იძლევა ამის შესახებ: „მე ვიღებდი დაქადების წერილებს. სხვათა შორის მთხოვდენ 2.000 მანეთს. მაფრთხილებდენ: თუ ფულს არ მოგვცემ, ისეთ დღეს დაგაყენებთ, როგორიც დაადგა ქიშმიშევს, რომელიც ქუჩაში იქნა მოკლულიო. ამის შემდეგ გამოცხადდა ჯაში და მთხოვა დახმარება ფულით. მე მას მივეცი 5 მანეთი“.

ასე გაეცნო საგინაშვილის ქალი ჯაშს. აქედან მისი მოურავად დადგომა სულ ადვილი საქმე შეიქნა. ილიასთან მოურავად დადგომამდი ის კიდევ ცინცლავდა ფულებს საგინაშვილის ქალს, რომელსაც, როგორც ერთი წერილიდან სჩანს, ძალიან ეშინოდა ჯაშისა და ამიტომ ძალიან ეფერებოდა. აი ეს წერილი:

„ძმაო დიმიტრი. აგერ მესამე თვეა ლოგინად ჩავარდი. ორი ექიმი დაიარება. დღევანდლამდის არავითარი უკეთობა არ მეტყობა. მირჩევენ უთუოთ გერმანიაში წავიდე საწამლებლად. რათ ჩვენსკენ არ გამოიარე რამდენი ხნის განმვლობაში. სწორედ მაგას ვფიქრობდი ავათ იქნებოდი. დამერწმუნე რასაც ამ ჟამად გიგზავნი, ძმურად გავყავ. ერთი თუმანი მე ავიღე, მეორეს შენ გიგზავნი. ჩემის ავათმყოფობის გამო იმედია არ დამემდურები“... და სხვა. (ამ წერილს ავტორის ხელი არ აწერია, არც დათარიღებული არ არის. მე ის მივიღე დუშეთის მაზრის ყოფილი უფროსისაგან ოქმებთან ერთად).

როგორი მოურავი გამოდგა ჯაში? ამის შესახებ აი რას ამბობს თავის ჩვენებაში მოწმე მასლოვი, რომელიც ილიას მამულში ხუთი წლის განმავლობაში მსახურებდა მეფუტკრეთ:

„ჩემთვის სრულიად გაუგებარი იყო: რატომ იკისრა ჯაშმა ისეთი საქმე, რომლის მას არავითარი ცოდნა არ ქონდა... ახალ მოურავს ილია გრიგოლის ძე არ ენდობოდა. ის გაკვირვებული იყო იმ გარემოებით, რომ ჯაში მუდამ სოფელ წიწამურში დადიოდა და ბაღშიც მუდამ ვილაცებთან იყო. ილია გრიგოლის ძე ხშირად იტყოდა ხოლმე: — რას აკეთებს ის კაცი? ლექციებს ხომ არ კითხულობს?.. ერთხელ ილია გრიგოლის ძემ ჯაშს უთხრა:— „მე ვიცი თქვენ რასაც შვრებით. თქვენ გსურთ ხალხს ანგელოზად ეჩვენოთ, მე კი მხეცად გამომიყვანოთ მის თვალში. თქვენ არ გესმით, რომ მე თქვენზე უფრო მიყვარს ხალხი“...

ილია რომ ჯაშით კმაყოფილი არ იყო, რომ იგი მას არ ენდობოდა, ეს კიდევ უფრო ცხადდება თვითონ ოლღა თადეოზის ასულის ჩვენებიდან:

„მე მახსოვს: ჩემი ქმრის მიერ ჩემდამი მოწერილ წერილებს შორის (აქ ლაპარაკია იმ წერილებზე, რომლებიც სხვათა შორის გაიტაცეს ილიას მკვლელებმა) იყო ერთი წერილი, რომელიც მე მან ივნისის თვეში მომწერა. ამ წერილში მე ის მაცნობებდა: „მოურავი ჯაში უსინიდისო მატყუარა გამოდგა და როცა მოვალ (თბილისში?) ახალი მოურავი უნდა ვიშოვნოვო“.

პ. გელეიშვილი.

ქართველი ემიგრაციის ყალბი არგუმენტაცია

საქართველოს სოც.-დემოკრატია საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ ექვსი წლის მანძილზე წარმოებულ პოლიტიკურ ბრძოლაში, როგორც ადგილობრივ არალეგალურ, თუ საზღვარგარეთის პრესაში, ყოველთვის მოხერხებულად გაურბოდა სოციალ-ეკონომიური არგუმენტების წამოყენებას, და ცდილობდა ბრძოლის მთელი სიმძიმის და შინაარსის ეროვნული მომენტის ბურუსში გახვევას.

ეს მოვლენა, რა თქმა უნდა, არ მიეწერება ბრძოლის პოლიტიკური ხელმძღვანელების უნებლიე შეცდომას ან უცოდინარობას; ეს ხდებოდა მოფიქრებულად და შეგნებულად, რადგან ძნელი იყო საბჭოთა ხელისუფლების საწინააღმდეგო სოციალური მოტივების მონახვა, ბრძოლის შინაარსის ეკონომიურ ბაზაზე აშენება, მუშებისა და გლეხებისათვის ეკონომიური პირობების გაუმჯობესების პერსპექტივის მიცემა. ამას არც არავინ დაიჯერებდა მისი მმართველობის დროს დატოვებული მეტად ცუდი პრაქტიკის შემდეგ.

ამ უხერხულობას კარგათ გრძნობდენ არალეგალურ ორგანიზაციებში მომუშავე ხელმძღვანელი ამხანაგები. ეს არა ერთხელ უცნობებიათ პარიზის პოლიტიკურ ცენ-

ტრისათვის, მაგრამ ვერავინ კისრულობდა ამ საქმის შესრულებას—გატეხილი ჯვარის სასაფლაოზე ატანას.

როგორც სჩანს, უკანასკნელ ხანებში, ემიგრაციას გადაუწყვეტია ამ უხერხული მდგომარეობიდან გამოსვლა და ეს საქმე დაუვალებია ყველაზე მეტად ინტიბარ გატეხილ კაცისა და პოლიტიკურ ავანტიურისტი ნ. რამიშვილისათვის.

„ბრძოლა“-ს № 18-ში ნ. რამიშვილი, სხვა წილადობილთა შორის, საბჭოთა ხელისუფლებას ბრალს სდებს, რომ, თითქოს, საბჭოთა კავშირში არ იყოს დაცული 8 ს. სამუშაო დრო და ხელფასის მიცემა გვიანდებოდეს 3—4 თვით. თუ რამდენათ შეესაბამება სინამდვილეს ეს მის მიერ მოჭორილი ზღაპარი—ყველასთვის ცხადია. ეს მასზე კარგად იციან საბჭოთა კავშირის მუშებმა, და მათ დასარწმუნებლათ არც არის საჭირო ამაზე პასუხის გაცემა. მაგრამ, რადგან შესაძლებელია, რომ ნ. რამიშვილის ტყვეობაში მყოფი ემიგრანტების ერთი ნაწილი, რომლებიც მოწყვეტილი არიან აქედან სწორ ინფორმაციას, მან შეცდომაში შეიყვანოს, დაგვჭირდება ყველასათვის ცნობილი ამბავის კვლავ განმეორება.

საბჭოთა კავშირში და კერძოთ საქართველოში სამუშაო დროს ხანგრძლივობა არა თუ არ აღემატება 8 საათს, არამედ, შრომის სტატისტიკური ბიულეტენების ცნობით 7 საათსაც ძლივს აღწევს, რადგან საბჭოთა წყობილებისათვის უცხო ელემენტების წყალობით, თვითეულ მუშაზე, ყოველთვიურად, გაცდენილი დროს საშუალო რაოდენობა უდრის 23,5 საათს. ამ არა ნორმალურ მოვლენას მართლაც სჭირდება სათანადო ორგანოების მხრივ, უფრო სერიოზული ყურადღების მიქცევა, რომ ბოლო მოეღოს ზოგიერთი უპასუხისმგებლო ელემენტების ასეთ ბოროტმოქმედებას.

ნ. რამიშვილს, უთუოდ, მისი ეპოქის სინამდვილის გალიუცინაციით თუ აგონდება ხელფასის გაცემის 3—4 თვით დაგვიანება, თორემ ჩვენს სინამდვილეში ამას ადგილი არა აქვს. ნუ თუ დღემდე ვერ გაიგო მან, რომ არც ერთ კოლექტიურ ხელშეკრულებაში (ამის გარეშე კი არც ერთი სახელმწიფო, საზოგადო, თუ კერძო წარმოება და დაწესებულება არ არის დარჩენილი, სადაც კი დაქირავებული მუშა ხელი არის) არ არის გათვალისწინებული ორ კვირაზე მეტი დრო ხელფასის გაცემისათვის, და არც ყოფილა პრეცენდენტი ხელშეკრულების ამ მუხლის დარღვევისა. ამ პირობის შესრულება არც არავის ეჩვენება დიდ სიმძიმეთ, რადგან ამ ხანად. უკვე აღარ აქვს ადგილი ჩვენს წარმოება-დაწესებულებებში მისთვის ძველათ ცნობილ ანარქიას, და თვითეული მათგანის მუშაობა მტკიცე ბიუჯეტზე და გეგმაზეა აშენებული. იმის საილუსტრაციოთ თუ რამდენათ რადიკალურათ არის გადაწყვეტილი მუშათა საკითხის პრობლემა საბჭოთა ხელისუფლების მიერ, მოვიყვანთ მოკლე ცნობებს პარალელის გავლებით გასაბჭოებამდე და შემდეგი პერიოდიდან.

იმ დროს, როდესაც რამიშვილი განაგებდა ქვეყანას და რომლის რესტავრაციისაკენ არის მიმართული ეხლანდელი მთელი მისი საქმიანობა, აი რას სწერდა მისი უქვეშევრდომილესი მსახური, სატარიფო პალატის წარმომადგენელი ბ. გოლდმანი:

„მატერიალური მდგომარეობა მუშების იმდენათ კრიტიკულია, რომ ემუქრება მათ ფიზიკურ არსებობას“.

სოც. დემ. პარ. არა ნაკლები ავტორიტეტი და პატრიოტი მოქ. გ. ერაძე კიდევ უფრო მეტი გარკვეულობით აღნიშნავდა რკ. გზელების ყრილობაზე მუშების მდგომარეობას:

„სიღარიბემ და გაჭირვებამ მიაღწია უკიდურეს საზღვარს, რის შემდეგ უნდა ველოდეთ მათ ფიზიკურ გადაშენებას. არც ერთი კლასი თუ ჯგუფი ჩვენი საზოგადოების არ იმყოფება ისეთ გამოუვალ პირობებში, როგორც მუშა-მოსამსახურენი; სამუშაო ხელფასი უკვე დაეცა ომის წინა დროის 8,65 პროც. და სხვა.

მუშების და პროფორგანიზაციების უფლებებზე ხომ კიდევ უფრო უხერხულია რაიმეს თქმა; ამ მხრივ მათ იმდენს ეკითხებოდენ და უწევდენ ანგარიშს, რამდენსაც ფაშისტი დიქტატორი მუსოლინი იტალიის დემოკრატიას. ეს სინამდვლე არც ისეთი დიდი ხნის წარსულის ამბავია, რომ აღარავის ახსოვდეს, ეს არ უნდა დავიწყებოდა საქართველოს დემ. რესპუბლიკის ფაქტიურ ხელისუფალს ნ. რამიშვილს.

თუ რამდენათ უზრუნველყოფილია მუშების უფლებრივ-ეკონომიური ინტერესები საბჭოთა ხელისუფლების დროს, თვით მუშათა კლასის დიქტატურის ეპოქაში, ამას მტრებიც არ მალავენ. საბჭოთა ხელისუფლებაც აშკარად აცხადებს, რომ საბჭოთა კავშირი მშრომელი ხალხის კლასიური ორგანიზაციაა, რომ ის ბრძანებლობს პოლიტიკურ და ეკონომიურ სფეროში, რომ მისი ხელმძღვანელობით მიმდინარეობს ის გიგანტიური აღმშენებლობითი მუშაობა, რაშიდაც ამოდენი მიღწევები აქვს მას უკვე მიღებული.

ამით ჩვენ სრულიადაც არ გვინდა იმის თქმა, რომ მათი ეკონომიური მდგომარეობა იდეალური იყოს, მაგრამ ყველასათვის ცხადია, რომ მუშათა საკითხი საბოლოოდ და მტკიცე სოციალისტურ პრინციპზეა გადაწყვეტილი, რაც, თანდათანობით, ხორციელდება კიდეც. ამის დამამტკიცებელი ფაქტორები საკმარისია. მაგალითისათვის საკმაო იქნება, თუ გნებავთ, სავალდებულო სახელმწიფო დაზღვევის შემოღება, რითაც სრულიად უზრუნველყოფილია მუშა-მოსამსახურე და მისი ოჯახი, ავადმყოფობის, ინვალიდობის და სიკვდილის შემთხვევებში, ან და დასასვენებელი სახლების და სანატორიუმების მოწყობა, სადაც ათასობით მუშა-მოსამსახურენი და მათი ოჯახის წევრები იგზავნებიან.

ხელფასის საკითხშიც საგულისხმოა უკვე მიღებული მიღწევები: თუ რამიშვილის დროს ის 8,65%-ს უდრიდა ამ ხანად უკვე უთანასწორდება ომის წინა დროის რაოდენობას და ისიც სამუშაო დღის ამ ზომათ შემცირების პირობებში და ფინანსიურ სიღარიბეში. ყველა ამის შემდეგ თუ მოქ. რამიშვილის პოლიტიკურმა ეკსკურსიამ კიდევ უფრო ცუდი შთაბეჭდილება დასტოვოს მათზე—ნურავის გაუკვირდება.

მაგრამ რამიშვილის „არგუმენტები“ ხომ მარტო ამით არ ამოიწურება,—ის გლეხობასაც კი ესარჩლება და ამბობს, რომ, თითქოს, საშუალო გლეხის გადასახადი უდრიდეს 20—30 მ. და მისი ბიუჯეტი იყოს დაცემული

სწორედ რომ დიდი გამბედაობა იყო საჭირო მისთვის გლეხების დამცველის როლში გამოსასვლელად, იმ გლეხობის, რომლებმაც რამიშვილების ხელით მიიღეს იმ ზომათ დამახინჯებული და კომბინაციური მიწის რეფორმა, რითაც ოდნავათაც არ უმსუბუქდებოდა გლეხებს ფეოდალიზმისგან დატოვებული სოციალური ტკივილები. აქ მეტი არ იქნება მოვაგონოთ მას მისი მთავრობის წევრის მიწათმოქმედების მინისტრის ნ. ხომერიკის რეფორმის პროექტის განმარტებითი ბარათის ზოგი ადგილები. აი რას სწერდა იგი:

„რადგან გლეხობამ ფაქტიურად უკვე მოახდინა მიწა-წყლის დატაცება, აუცილებელია რეფორმის, რაც შეიძლება, საჩქაროდ გატარება.*) სახელმწიფომ დააწესა საადგილ-მამულო ფონდის მიწებიდან შემოსავლის ერთი მეათედის გადახდევინება და **გლეხობაც სცნობს და ურიგდება** ამ ფაქტს. ფონდის მიწების გლეხებზე გადაცემა უსათუოდ უნდა მოხდეს კერძო საკუთრებათ, რადგან ამას აქვს დიდი პოლიტიკური და ფინანსიური მნიშვნელობა. მიწების კარძო საკუთრებით გადაცემით ჩვენ მოვახერხებთ გლეხობის, საკუთრების სიგელის გამცემ ხელისუფლების აქტიური დამცველის როლში გამოყვანას, ის ხელით და კბილით შეებრძოლება ამ ხელისუფლების

---

*) ეს იწერება რევოლიუციის ორი წლის ბოლოს, ასე, რომ თუ გლეხობას არ მოეხდინა მიწების მიღების ფაქტი, კიდევ დიდი ხნით დარჩებოდა რეფორმა გაუტარებელი.

ყ. ჭ.

ყველა მოწინააღმდეგეს და მეორეს მხრივ, კერძო საკუთრება იტევს შესაძლებლობას მიწების ფასად გაყიდვისას, რითაც შეგვეძლება, გლეხობის ხელში დაგროვილი, ბონების დიდი მასის კვლავ ხაზინაში დაბრუნება და მით მოსალოდნელი ფინანსიური კატასტროფის რამოდენიმეთ მაინც შესუსტდება. შესყიდვისათვის დაწესებული ფასი—დესეტინაზე 100⁰ მ., რაც 2—3-ჯერ ნაკლებია ბაზრის ფასებზე. არც ძლიერ დიდია და შესძლებენ გადახდას, არც ნორმის 7 დესეტ. განსაზღვრა არ გამოიწვევს შეძლებული გლეხობის დიდ საყვედურს“.

ასეთი ყოვლად დამახინჯებული, კომბინაციური და სპეკულიატიური მიწის რეფორმის გატარების შემდეგ, რამაც კიდევ უფრო გაართულა ღარიბი გლეხობის პირობები, სოც. დემ. აღარ შეუძლია გლეხობის გამოსარჩლება და ნ. რამიშვილის ყალბი და კურიოზული არგუმენტები ველარ უშველის მას. ნ. რამიშვილმა უნდა დაიჯეროს, რომ საბჭოთა ხელისუფლების მიწის რეფორმამ, რითაც მოხდა მიწის ფართობის უაღრესად რადიკალური განაწილება და მათი მშრომელი გლეხობისათვის გადაცემა (გადაცემა და არა გაყიდვა) და მიწაზე ექსპლოატაციის გაწევის ყოველგვარი შესაძლებლობის აღკვეცა, მიწის საკითხი საბოლოოდ გადაწყდა. თავის მიწებს მართლაც „ხელითა და კბილით“ დაიცავს გლეხობა, მაგრამ არა კომბინაციური დოკუმენტებისათვის, არამედ რეფორმისაგან მიღებული რეალური შედეგებისათვის. ამ რეფორმამ სავსებით გაამართლა მისი პრინციპიალური შინაარსიც—დამუშავების კოლექტიურ და უმაღლეს მეურნეობის ფორმებზე გადასვლა. ჩვენი გლეხობა, თუმცა ნელა მაგრამ მაინც. სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ორგანოების ფინანსიური და ტეხნიკური დახმარებით, გადადის მიწის ინტენსიური დამუშავების წესებზე; ამის დამადასტურებელია ჩვენს სოფლებში უკვე მომუშავე 120 ტრაქტორი.

არა ნაკლებ მნიშვნელოვანია სახელმწიფოს მიერ ჩატარებული მუშაობა ჭაობიანი ადგილების ამოსაშრობათ (რაც საგრძნობლათ გაზრდის მეურნეობისათვის საჭირო მიწის რაოდენობას) და სარწყავი არხების გასაყვანად.

როდესაც ყოველივე ეს ხდება ჩვენს სინამდვილეში, ვიმეორებთ, ძლიერ ძნელია სოც. დემ. გლეხობის გამოსარჩლება.

ნ. რამიშვილს, რომ მართლაც გალიუცინაცია არ ემართებოდეს, როგორ დასწერდა ასეთ სიბრიყვეს, რომ საშუალო გლეხობის გადასახადი, თითქოს, უდრიდეს 20—30 მ. და მისი ბიუჯეტი შედარებით დაცემული იყოს, როდესაც საშუალო გლეხობის დიდი პროცენტი სრულიადაც განთავისუფლებულია გადასახადისაგან, როცა გადასახადის მთელი სიმძიმე მდიდარ გლეხობაზეა გადატანილი და იქაც კი არ აღემატება ის ნ. რამიშვილის დროის შემოღებულ ნორმის ერთ მათედს. რაც შეეხება გლეხის ბიუჯეტს, არ ვიტყვით, რომ ის სრულიად დამაკმაყოფილებელია, მაგრამ საკმაოდ დიდი პროცენტით არის გაზრდილი 1920 წ. შედარებით. ეს იმდენათ საგრძნობი შეიქმნა, რომ ზოგიერთებმა გლეხობისაკენ „უკლონიც“ კი დასწამეს ხელისუფლებას.

დასასრულ, ზედმეტი არ იქნება ნ. რამიშვილისათვის გულწრფელი რჩევის მიცემა, რომ მომავალში მაინც აერიდოს გლეხობის და მუშების სოციალ-ეკონომიური კითხვების წამოყენებას.

კ. ჭეიშვილი.

კოოპერატიული მშენებლობა საბჭოთა საქართველოში და ემიგრაციის ბელადების ბოროტი სისინი

„ეკონომიური კატასტროფა!“

ასე ახასიათებენ თვითონ მენშევიკები თავის დემოკრატიულ რესპუბლიკის მდგომარეობას...

მოქ. კანდელაკი კი გამოსულა და გვეუბნება: საბჭოთა საქართველოში „სრულებით დაუძლურებულია კოოპერაცია, მატერიალურათა და მორალურადაც“-ო. მივმართოთ კიდევ ციფრებს: კოოპერაციის დაქვეითება, რომელიც დაიწყო 1920 წლიდან, არ შეჩერებულა 1922 წლის დამლევამდე. 1923 წლის დასაწყისიდან კი შესამჩნევად ეტყობა მას გაჯანსაღება. შემდეგ წლებში ეს წინსვლა გეომეტრიული პროგრესით იზრდება. 1919 წელს მთელ საქართველოს ძირითად კოოპერატივების საპაიო და სხვა ყველა საკუთარი თანხები უდრიდა 574.004 მან. ოქროს ფულით, რაც საშუალოდ თითო კოოპერატივებზე შეადგენს 1713 მან. და 45 კაპ., 1920 წელში 434 კოოპერატივის იმავე თანხების რაოდენობა უდრის 50.914 მანეთს ე. ი. თითო კოოპერატივზე 117—31 კაპ., 1921 წელს კი—საკუთარი თანხები თითო კოოპერატივზე უდრის 54—24 კაპ., 1919 წელს კოოპერატივების ბალანსის ჯამი უდრის 2.300.280 მან., 1920 წ.—251.604 მანეთს და 1921 წელს—48.240 მან. საპაიო და სხვა ყველა საკუთარ თანხების დამოკიდებულება ბალანსის ჯამთან. 1919 წელს არის 24·96 პროც., 1920 წელს—20·23 პროც., და 1921 წელს კი ეს დამოკიდებულება უდრის 18.36 პროც., 1922 წ. ბალანსის ჯამი ჩამოვიდა 4.179 მანეთამდე. და საკუთარი თანხების დამოკიდებულება კი 7,01პროცენტამდე*)

ეხლა ვნახოთ, რას გვიჩვენებენ ციფრები 1923 წლიდან მოყოლებული დღემდე. 1923 წ. ჩვენს კოოპერაციას უკვე ეტყობა ამ მხრივ ცოტაოდენი გაუმჯობესება. ბალანსის ჯამი იზრდება 4.336 მან. და საკუთარი თანხის დამოკიდებულება ბალანსის ჯამთან 7,01 პროცენტიდან 13,22 პროცენტამდე ადის.

1924 წელში საკუთარი თანხების რაოდენობა უკვე უდრის 585.087 მანეთს. ბალანსის ჯამი კი—3.313.858 მან., ე. ი. დამოკიდებულება უდრის 17,6 პროცენტს. 1925 წელში საკუთარი თანხების ჯამი უდრის უკვე 864.353 და ნასესხი 1.525.497 მან. ბალანსის ჯამი 4.851.801 დამოკიდებულება საკუთარ თანხების და ბალანსის ჯამის შორის უდრის 17,8 პროცენტს.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ 1924 და 1925 წ. ცნობებისათვის აღებულია 99 კოოპერატივის გაწმენდილი ბალანსი, 1926 და 1927 წ. 1 იანვრისათვის კი აღებულია 81 კოოპერატივი მასალები დამთავრებულია ცეკავშირის სტატისტიკურ ქვეგანყოფილების მიერ, ცხრილში შეყვანილია ქალაქის და სოფლის ძლიერი და სუსტი კოოპერატივები. ისეთი პროპორციით, რომ მიღებული ჯამები და დასკვნები სავსებით გამოხატავენ, საქართველოს კოოპერაციის მთელი ქსელის მდგომარეობის ნამდვილ სურათს. (ამ ცხრილში არ შედის ტფილისის მუშკოოპი). 1926 წლის 1 ოქტომბ. საკუთარი თანხები მხოლოდ 81 კოოპერატივის უკვე უდრის 2.098·208 მ. და ნასესხი კი 2.751.091 მან. (აქ შედის მთავრობის და სხვა ყველა ნასესხი თანხები). აქედან სჩანს, რომ ერთ მანეთს საკუთარ თანხაზე მოდის 1 მან. და 31 კა. ნასესხი და არა 10 მანეთი, ერთ მანეთ საკუთარზე. როგორც მას მოქ. კანდელაკი გვეუბნება დასახელებულ წერილში.

1926 წლის 1 ოქტომბრისათვის ბალანსის ჯამი უდრის 4·879.375 მანეთ და საკუთარი თანხები კი 2.098.208 მან.

ძნელი არ არის გამოანგარიშება იმის, რომ საკუთარი თანხები შეადგენენ ბალანსის ჯამის 43·2 პროც. 1927 წლის 1 იანვრისთვის 81 კოოპერატივის ბალანსის ჯამი

*) 1922 წლამდე კომუნისტურ ხელისუფლებას არ ჰქონდა საშუალება კოოპერატივის სათანადო ტემპით წაყვანის. მხოლოდ ამ წლის დამლევში მოხდა ცეკავშირის ძველი გამგეობის გადარჩევა და შიგ ახალი ძალების შეყვანა, რის შემდეგაც იწყება საქართველოს კოოპერაციის გაჯანსაღების ხანა.

უდრის 5.215. 607 მან. საკუთარი თანხები კი შეადგენენ 2.751.091 მან. ბალანსის ჯამთან დამოკიდებულება უდრის 46,2 პროცენტს ცხადია, რომ შეუდარებლად არ შეიძლება იმასთან, რაც იყო 1918 წლ.—1921 წლამდე და რაც არის ეხლა.

ჩვენ ზედმეტათ ვიგვაჩნია რაიმე განმარტება გაუკეთოდ ამ ციფრებს, რადგან ისინი უამისოდაც ნათლად ხატავენ ჩვენი კოოპერაციის დღევანდელ მდგომარეობას. ნუ თუ კანდელაკები ამის შემდეგ კიდევ გაბედავენ სთქვან: „საბჭოთა ქვეყანაში ნიადაგი არა აქვს კოოპერაციას, იქ ინგრევა კოოპერაცია, და კოოპერატივებში მხოლოთ ერთი მეათედი არის საკუთარი და ცხრა მეათედი კი მთავრობის თანხა, რომ არ არსებობს წევრთა აქტივობაო“ და სხვა?

ზემო ნათქვამიდან აშკარაა, რომ საქართველოს კოოპერაციას არასოდეს არ ქონებია ისეთი სალი მდგომარეობა, როგორიც მას აქვს დღეს. მას არასოდეს არ ქონია ასე კარგათ: არც საქონლის მარაგი, არც ბალანსის ჯამი, არც ასეთი მკვიდრი ფინანსიური მდგომარეობა. არასოდეს არ ყოფილა საკუთარ და ნასესხ თანხებს შორის ისეთი დამოკიდებულება, როგორიც ახლა, 1927 წლის 1 იანვრისთვის გვაქვს; დღეს მომხმარებელი კოოპერატივების 182.338 წევრს შემოტანილი აქვთ (ტფილისის გამოკლებით) 546.453 მანეთი. რაც თითო წევრზე უდრის 3 მან.

როგორ ფიქრობთ, მოქ. კანდელაკო, რას ნიშნავს ეს? საბჭოთა კოოპერაციის წევრთ შემოაქვთ თუ არა საპაიო თანხა? გვიპასუხეთ: ბოგანოთ და ლატაკათ ჩაითვლება ისეთი გლეხის ოჯახი, რომელიც წელიწადში მარტო მომხმარებელი კოოპერატივიდან 90 მან. და 07 კაპ. საქონელს ყიდულობს?

კოოპერაციის რომელ მხარესაც არ უნდა შევეხოთ: საპაიო თანხის რაოდენობას, საქონლით დაკმაყოფილებას, აქტივის საერთო ჯამს, თუ საკუთარ თანხებს ყველა ისინი გაცილებით მეტია, ვიდრე იყო მენშევიკების დროს და გეომეტრიულ პროგრესიით იზრდებიან წარსულ წლებთან შედარებით.

ახლა მსაჯულათ თვითონ მოქ. კანდელაკი დავსვათ და შევეკითხოთ: რას ნიშნავს კოოპერატივში საკუთარ თანხების გაზრდა საპაიო თანხის ხარჯზე? ნიშნავს თუ არა წევრის აქტივობას კოოპერატიულ საქმიანობაში? როგორ ფიქრობთ: გლეხობა, რომელსაც კოოპერაციაში 1927 წლ. 1 იანვრისთვის 546.453 მანეთ. საპაიო თანხა აქვს შემოტანილი ბოგანოთ ჩაითვლება? იქნება თუ არა იგი დაინტერესებული კოოპერტივის სვე-ბედით? ნუ დაგავიწყდებათ, რომ საშუალო თ გლეხზე 3 მანეთი მოდის საპაიო თანხა, ისიცი ნუ დაგავიწყდებათ, რომ დღევანდელი მანეთი თქვენ მანეთს არა გავს, (1.000 მ. 7 კაპეიკს, რომ უდრიდა). ამავე დროს ნუ დაგავიწყდებათ, რომ გადასახადი, საშუალოთ თითო გლეხზე წელს დასავლეთ საქართველოში 4—50 კ. უდრის. ამ რიგად შემოტანილ საპაიო 3 მანეთი ზოგიერთ გლეხის წლიურ გადასახადი სამ-მეოთხედს უდრის.

ყველა ზემო ნათქვამის შემდეგ, აშკარაა, რომ გლეხს ეინტერესება თავისი ოფლით მონაგარი ფულის ბედი კოოპერატივში, რომ ის დადის კოოპერატივების კრებებზე, რომ ის უაღრესად აქტიურ მონაწილეობას იღებს მის გაუმჯობესებაში, ნუ თუ აქედან ცხადი არ არის, რომ საბჭოთა პირობებში არსებობს კოოპერაცია, რომლის წევრებიც ცხოველ მონაწილეობას იღებენ როგორც მათი ადმინისტრაციის არჩევნებში, ისე კოოპერაციის ცხოვრების ყოველ დარგში.

ახლა ორიოდე სიტყვა ცეკავშირის მდგომარეობის შესახებაც. მოქ. კანდელაკი აღნიშნავს უკიდურეს ფინანსიურ კრიზის, რომელსაც განიცდიდა ცეკავშირი, ამისათვის ის იმოწმებს ამხ. კახიანის სიტყვებს, წარმოთქმულს საქართველოს კომპარტიის მეოთხე ყრილობაზე „ცეკავშირს მძიმე ფინანსიური მდგომარეობა ახასიათებს“-ო. არავისათვის საიდუმლოებას არ შეადგენს, რომ ცეკავშირი მეტად მძიმე ფინანსიურ მდგომარეობაში იყო. ის დღესაც კრიზისს განიცდის. მაგრამ რა შედარება შეიძლება იმ მდგომარეობასთან, რომელშიაც ის განიცდიდა 1921 წელს, გასაბჭოების პირველ პერიოდში. გადავხედოთ შედარებითი ციფრებს და გავითვალისწინოთ, თუ რა იყო მაშინ და რა არის ეხლა, 1919 წელს ცეკავშირის აქტივის ჯამი უდრიდა 1.618.182 ოქროს მანეთს. აქედან: დებიტორები და კასა 800.000 მან. საქონელი 654.546 მან. და ქონება 163.636 მან. პასივი შესდგებოდა შემდეგი მუხლებიდან: საკუთარი საშუალებანი 127.272 მან. კრედიტორები. 1.254.546 მან. და მოგება 276.364 მან. 1921 წელს. ეს აქტივი მცირდება შემდეგნაირად: კასა და დებიტორები 107.950 მან., საქონელი 158.500 კასა და ქონება 24.750 მან. პასივში კი შემდეგნაირად: საკუთარი თანხები 5.200 მანეთ. კრედიტორები 114.650 და მოგება 28.700 მან. 1922 წლ. დაწყებული კოოპერაციის ნგრევის პროცესი, მენშევიკების დროს არ იყო შეჩერებული, და ცეკავშირის ქონება: საქონელი და მთელი ავლადიდება პირდაპირ არარად იქცა. აქტივი უდრიდა 65.640 მანეთს. აქედან კასა და დებიტორები 44.459 მან., საქონელი 14.929 მან., და ქონება 6.252 მან. პასივი: საკუთარი თანხები 1.218 მან., ნასესხი 64.180 მანეთ. და მოგება 242 მან.

ნუ თუ ცენტრალურ კავშირად ჩაითვლება ისეთი კავშირი, რომელსაც საკუთარი თანხა აქვს 1218 და ქონება 6.252 მანეთი? თუ ჩვენ ახლა გადავავლებთ თვალს ცეკავშირის მდგომარეობას სულ სხვა სურათს დავინახავთ. ცეკავშირის რეორგანიზაცია და მისი ახალი ძალებით გაძლიერება, როგორც ვსთქვით 1922 წელს მოხდა. ამას აი რა შედეგი მოყვა: 1923 წლის 1 ოქტომბრისთვის ცეკავშირის აქტივის ჯამი უდრის 1.689.963 მანეთ, 1922 წელთან შედარებით აქტივი გაზრდილა 25-ჯერ. თუ 1922 წელს საკუთარი თანხა უდრიდა 1218 მან. 1923 წ. იგი ახლა უკვე 153.560 მან. უდრის. მიუხედევად საკუთარი თანხის და აქტივის ჯამის გაზრდისა, საერთოდ ფინანსიური მდგომარეობა მაინც მძიმე იყო. 1923 წელში ხარჯები იყო 135.365 მანეთი და შემოსავალი კი 17.025 მანეთი. ეს ხარჯების სიდიდე ნაწილობრივ გამოწვეული იყო ძველი წარმოებულ ოპერაციებით მიღებულ ზარალის დაფარვით და საერთოდ ცეკავშირის იმ მძიმე ფინანსიური მემკვიდრეობით, რომელიც მიიღო საბჭოთა ხელისუფლებამ.

როგორც ზევით აღვნიშნეთ, მოსახლეობა მეტად უნდობლად უყურებდა კოოპერაციას და არც სჯეროდა მისი აღდგენის შესაძლებლობა. ამიტომ ცეკავშირი იძულებული იყო მთავრობიდან მიღებული დოტაციები და თავისი ისეც მცირე თანხები პერიფერიისთვის მიეცა სესხად გრძელი ვადით და საქონლის სახით. გლეხები ახლოსაც არ ეკარებოდენ კოოპერატივებს და არ შეჰქონდათ საპაიო ფული, ვიდრე იქ საქონელს არ დაინახავდენ. ამის გამო ცეკავშირის ახალმა გამგეობამ 1923 წლის დასაწყისშივე, თითქმის მთელი თავის თანხები და საქონელი პერიფერიას გადასცა. მხოლოდ მას შემდეგ, როდესაც გლეხებმა გამოცარიელებულ მაღაზიებში ისევ საქონელი დაინახეს, გადასწყვიტეს საპაიო თანხის შემოტანა. ჩვენ გადაწყვეტით ვამბობთ, რომ თუ არა ამ საშუალებით, სხვა არას გზით არ შეიძლებოდა დანგრეულ კოოპერატივებისადმი გლეხობის ნდობის მოპოება. საკუთარ და საპაიო თანხების დღევანდელ დონემდე მიყვანა მხოლოდ ამ საშუალებით შესძლო პერიფერიის აღდგენა ცეკავშირმა. ცხადია, რომ საკუთარ თანხების უდიდეს ნაწილს რამდენიმე წლით, პირველ საფეხურის კოოპერატივებზე დაბანდება, მეტად კრიტიკულ მდგომარეობაში ჩააყენებდა ცეკავშირის ფინანსებს, მაგრამ ამით ცეკავშირმა თავისი მთავარი მისია — პერიფერიის აღდგენა, პირნათლად შეასრულა. ზოგიერთები ცეკავშირს უყიჟინებდენ:— კოოპერატივებში მთავრობის საქონელი აწყვია. მაშასადამე, ეს კოოპერატივები კი არაა მთავრობის დუქნებიაო“. მაგრამ ყველამ, ვინც კოოპერაციაში გასაბჭოების დროს მუშაობდა, კარგად იცის, რომ ცეკავშირის და მთავრობის ეს ნაბიჯი აუცილებელი და მეტად გონივრული იყო. წინააღმდეგ შემთხვევაში, შეუძლებელი იყო ჩვენი კოოპერატიული საქმიანობის გაჯანსაღება, როდესაც

ცეკავშირის გამგეობამ დაინახა, რომ უმეტესი ნაწილი პირველ საფეხურის კოოპერატივებიდან ფინანსიურად მომაგრდნენ და ასე თუ ისე საკუთარ ფეხებზე დადგენ, მან თავის უმთავრესი ყურადღება და ზრუნვა ცეკავშირის ფინანსებზე გადმოიტანა. ახლა კი შესაძლებელი შეიქნა უკვე მიღება იმ თანხების, რომელიც გაცემული იყო პერიფერიაზე. ცხადია, ძნელი არ იქნებოდა უკვე მომაგრებულ ნიადაგზე, პირველ საფეხურის კოოპერატივებზე, მეორე სართულის აშენება. ესე იგი თვით ცეკავშირის გაჯანსაღება და ასეც მოხდა. თუ ჩვეო 1925—6 წლის 1 ოქტომბრისთვის და 1927 წ. 1 აპრილის თვის ცეკავშირის ანგარიშებს გადავშინჯავთ, ჩვენ აშკარად დავინახავთ იმ საგრძნობ ფინანსიურ გაუმჯობესებას, რომელიც აქვს ცეკავშირს. მოვიყვანთ მხოლოდ უკანასკნელ 1927 წლ. 1 აპრილის თვის ბალანსს.

მიმდინარე წლის 1 აპრილისთვის ბალანსის ჯამი ბრუტტო უდრის 5.810.576—53 კაპ. აქედან ნასესხი თანხები და გრძელვადიანი სესხი უდრის 4.915.264—40 კაპ. და საკუთარი თანხები, ფონდები და სხვა—613.860—70 კაპ. (უმორჩილესათ ვთხოვ ემიგრაციაში მყოფ მოცლილ ხალხს: გამოიანგარიშონ, თუ რამდენით მეტია ეს თანხა 5.200 მანეთზე, ე. ი. იმ თანხაზე, რომელიც გასაბჭოების დროს ქონდა ცეკავშირს). აქტივში საქონლის ჯამი უდრის 567.813—47 კაპ. შესაძლებელია საქონლის მარაგი, ვისმეს ცოტა ეჩვენოს, მაგრამ საერთოდ ცეკავშირის ვაჭრობაში შემცირებულია როგორც საქონლის მარაგი, ისე საწყობის ოპერაციები, ვინაიდან ასეთი ოპერაციები იწვევენ ზედმეტ ხარჯებს. პრველი საფეხურის კოოპერატივისათვის მიწვდენილ საქონელის 75 პროც. გატარებულია საწყობის გარეშე, ვინაიდან ეს ოპერაციები უფრო ხელსაყრელია პერიფერიისთვის.

უკანასკნელი ნახევარი წლის განმავლობაში ცეკავშირის საქონლის ბრუნვა გაყიდვით უდრის 7.228.571 მან. წინა საანგარიშო წლის პირველ ნახევართან შედარებით ცეკავშირის საქონლის ბრუნვა გაზრდილია 3.127.478 მ. 7.228.571 მანეთამდე, ე. ი. 231 პროცენტით. მოკლევადიანი ნასესხი თანხები 2.369.032 მან. გაწმენდილ ბალანსის ჯამთან შედარებით 64.83 პროცენტს უდრის, ამავე დროს ადვილად საბრუნავი ღირებულებებში კი მოთავსებული აქვს 71,56 პროცენტი (აბსოლიუტურათ 2.614.464 მანეთი. ვინც ცოტათ თუ ბევრათ ერკვევა ბალანსის ანალიზში და დაწესებულებათა ფინანსიურ მდგომარეობის შეფასებაში, ის იტყვის, რომ ამ პირობებში ცეკავშირის ფინანსიური მდგომარეობა 1000 პროცენტით გაუმჯობესებულა. 1918—1921 წლებთან შედარებით.

მოქ. კანდელაკი ბრძანებს:—„საზოგადოებრივ ცხოვრების არც ერთ დარგში, გარდა სწავლა-განათლებისა, გაბჭოთა ხელისუფლებას, არ შეეძლო ისე ადვილად გამოეჩინა საქმიანობის უნარი, როგორც კოოპერაციაშიო“.

სრულ ჭეშმარიტებას ბრძანებს მოქ. კანდელაკი: „უნდა გამოეჩინა საქმიანობის უნარი“ და როგორც ხედავთ, მართლაც გამოიჩინა.

რაც უფრო მაღლა ადიხართ, მით უფრო მეტი ჰორიზონტები გეშლებათ წინ. აქაც ამას ვხედავთ: საბჭოთა კოოპერაცია გაჯანსაღებულია, დიდი მიღწევები აქვს. მაგრამ ამავე დროს უფრო მეტი პერსპექტივები ეშლება წინ მომავალ განვითარებისათვის. და ეს არის მისი დადებითი მხარე. სწორეთ ეს აკლდა ჩვენ კოოპერაციას მენშევიკების დროს, როდესაც მას მთავრობა და მისი ერობები მოსპობას უქადდა და უკეთეს პირობებში ჩაყენებული კერძო კაპიტალი ჩაყლაპვას უპირებდა.

მოქ. კანდელაკი თავის წერილს ასე ათავებს:

„მთავრობას სურს ხელი შეუწყოს კოოპერაციის განვითარებას. ჩვენ, კოოპერატორები, მას მხოლოდ ერთრამეს ვთხოვთ: **თავი გაგვანებოს, ჩვენს საქმეში ნუ ჩაერევა!**“.

ეს რჩევა თვითონ მოქ. კანდელაკს და მის ამხანაგებს უნდა დავუბრუნოთ: ქართველი ხალხის ძალით მაცხონე ჭირისუფლებო! თუ თქვენ მართლაც გსურთ საქართველოსა და მისი ხალხების ბედნიერება, თავი დაანებთ მათ, ნუ ეჩხირებით მათ საქმეში. დაივიწყეთ საქართველო ისე, როგორც მისმა მშრომელმა ხალხმა დაგივიწყათ თქვენ. დამიჯერეთ: ამით მოიგებთ, როგორც თქვენ, ისე ჩვენი ქვეყანაც!..

ალ. ხელაძე.

განცხადება

ვანის რაიონის, (ქუთაისის მაზრა ტობანიერის თემის მცხ. ყოფ. მენშევიკებისა

ჩვენ, ამის ქვემო მომწერლები, ვაცხადებთ ყველას გასაგონად, რომ ვიყავით საქ. ს.-დ. პარტიის წევრები, მთელის ჩვენის ძალ-ღონითა და შეგნებით ვემსახურებოდით ჩვენი პარტიის მიზნებს და ვებრძოდით კომუნისტურ პარტიას და მის ხელისუფლებას. მაგრამ დღეს ჩვენთვის აშკარა შეიქნა, რომ სწორედ საბჭოთა ხელისუფლება ემსახურება როგორც ყველა მშრომელების, ისე ქართველ მშრომელი ხალხის ინტერესებს. ყოველ ღონით სცდილობს მის ეკონომიურსა და კულტურულ აღორძინებაზედ და ამ დარგებში მას აქვს უდიდესი მიღწევები. ჩვენ მთელის ჩვენის ძალ-ღონით ვემსახურებოდით ქართველ ხალხის დამოუკიდებლობის საქმეს. მაგრამ ჩვენ ვერ შევსძელით ამ საქმეში ვერაფრის გაკეთება. სამაგიეროდ ჩვენ საკუთარის თვალებით დავინახეთ, რომ კომუნისტურმა ხელისუფლებამ უკვე მოუპოვა საქართველოსა და ქართველ მშრომელ ხალხს ნამდვილი დამოუკიდებლობა, რაც მდგომარეობს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიურ აღორძინებაში და მის პოლიტიკურად გამაგრებაში.

ჩვენ სრულიად ძალდაუტანებლად, ჩვენი საკუთარი პოლიტიკური სინიდისის ქვეშ ვამოწმებთ ყოველ ამას და საქვეყნოდ ვაცხადებთ, რომ დღეიდან ურიგდებით არსებულ საბჭოთა ხელისუფლებას და მხათა ვართ იარაღით ხელში დავიცვათ იგი გარეშე თუ შინაური მტრებისაგან. ვაცხადებთ ჩვენი ყოფილი ამხანაგების, დღეს ევროპაში გახიზნულ ჟორდანია-რამიშვილისა და ძმათა მათთა საყურადღებოდ, რომ თუ ისინი შეეცდებიან 1924 წლის აგვისტოს განმეორებას, ჩვენ, მათი ყოფილი ამხანაგები მთელის ჩვენის ძალ-ღონით ვიბრძოლებთ მათ წინააღმდეგ.

ძირს ქართველი ემიგრაციის ლიდერების ავანტიურა!

გაუმარჯოს საბჭოთა საქართველოს!

გაუმარჯოს საბჭოთა დიდ კავშირს!

გაუმარჯოს პროლეტარიატის დიქტატურას!

1. ეზეკია ნამიჭეიშვილი, 2. გალაქტიონ მელაშვილი, 3. დიმიტრი კაცაძე, 4. გიორგი ტყეშელაშვილი, 5. კაცაძე პორფირე, 6. ი. კობეშავიძე, 7. კირილე სულაბერიძე, 8. პოლიკარპე ბურკაძე, 9. დ. გოგაძე, 10. სულაქველიძე სამსონ, 11. ა. რამიშვილი, 12. ა. მინაშვილი 13. ა. გოგაძე, 14. ს. კობიძე, 15 ემ. გუმბერიძე, 16. პ. ბურკაძე, 17. ნ. ნაფეტვარიძე, 18. ა. გოგაძე,, 19. ა. ნაფეტვარიძე, 20 ბ. ალფაიძე, 21. გიორგი არველაძე, 22. გერმანე მინაშვილი, 23. ივანე ივანიაძე, 24. კაცაძე სამსონ, 25. გერმანე კერელეიშვილი, 26 ვლ. სანიკიძე, 27. ა. ბახტაძე, 28 გიორგი ყუბანეიშვილი, 29 ა. ლოლუაშვილი, 30. გიორგი გოგაძე, 31. ივანე ჟორჟოლიანი, 32. ს. ტაბიძე, 33. დ. მამფორია, 34 სევ. სტურუა, 35. ალექსი სანიკიძე, 36. ი. კობეშავიძე, 37. კირილე მამფორია, 38. ვიქტორ მეფარიშვილი, 39. ვიქტორ ფირცხალაიშვილი, 40. ვარლამ ნაფეტვარიძე, 41 ვიქტორ მამფორია, 42. ა. მამფორია, 43. ვარ. ნაფეტვარიძე.

P. S. ამხ. ივანე ცქიტიშვილი გვთხოვს გამოვაცხადოთ, რომ მან ხელი მოაწერა სამტრედიის რაიონის 211 სოციალდემოკრატის განცხადებას, გამოაცხადა თავის თა

ვი პარტიიდან გასულად და საბჭოთა პლატფორმაზე მდგომათ და მისი სახელი და გვარი დაბეჭდილთა სიაში კი არ არისო. რედაქცია ამოწმებს მის განცხადებას.

რედ.

ვარლამ ანჩაბაძის განცხადება

ამ უკანასკნელ თვეებში ბევრს სწერენ მის შესახებ, რომ საზღვარგარეთ მყოფი საქართველოს ემიგრაციის ბელადები კვლავ აპირობენ ევროპის იმპერიალისტების დახმარებით ავანტიურის მოწყობას საქართველოში და ამიერ კავკასიაში.

1924 წლის ავანტიურამ, რომლის მონაწილე, სამწუხაროდ მეც ვიყავი, ნიღაბი ახადა მენშევიკებს და ყველასათვის ნათელი გახადა, რომ საზღვარ გარეთელი „ბიურო" ოდნავათაც არ არის დაინტერესებული საქართველოს მშრომელთა ბედით, რომ ის რაღაც პარტიული ჟინიანობით ცდილობს გადაუყენოს ხალხი საბჭოთა ხელისუფლებას, რომელიც, როგორც ეს მან საქმით დაამტკიცა, ერთად-ერთი დამცველია მშრომელი ხალხის ინტერესებისა. მეც სრული დარწმუნებული ვარ საბჭოთა ხელისუფლების მოქმედების სისწორეში და ყოველგვარი მისი საწინააღმდეგო გამოსვლა მიმაჩნია ქართველი ერის უდავო ღალატად. გულწრფელად ვაცხადებ, რომ ვისაც თავისი ქვეყნის დაღუპვა არ უნდა, ვისაც შერჩენია პოლიტიკური სინიდისი, უნდა შეიგნოს, რომ კომუნისტური ხელისუფლება აკეთებს ქართველი ხალხის სასიცოცხლო საქმეს, აწარმოებს ჯერ გაუგონელ და წარმოუდგენელ სახელმწიფო აღმშენებლობას.. ყველამ უნდა შეიგნოს ეს და გვერდში ამოუდგეს ამგვარ ხელისუფლებას, იარაღით ხელში დაიცოს იგი გარეშე თუ შინაური მტრებისაგან.

ვარლამ ანჩაბაძე.

ბრძოლა ჭლექთან

ჩვენში და დასავლეთ ევროპაში

ცნობილი გერმანელი მეცნიერი **ვარტენჰორსტი** ამბობს, რომ „მომავალში გაიმარჯვებს არა ის ერი, რომელიც თავით-ფეხებამდე შეაირაღებულია ან რომელსაც მრავალრიცხოვანი ჯარი ჰყავს, არამედ ის, რომელიც ჭლექის წინააღმდეგ საუკეთესო იარაღათ არის აღჭურვილი"-ო.

მართლაც და, კაცობრიობას დღეს არა ჰყავს სხვა ისეთი მტერი, როგორც ჭლექი. ჭლექი მსოფლიო ბოროტებაა და ყველა უბედურებათა შორის, რომელნიც ევლინებიან დღეს ადამიანს, მას უჭირავს პირველი ადგილი, როგორც დაავადებულთა უამრავ რიცხვით, ისე საშინელი სიკვდილიანობით. ჭლექი ყველაზე მეტად გავრცელებული სნეულებაა: იგი მოდებულია მთელ დედამიწის ზურგზე და ყველა ქვეყნებში მისგან იღუპება ყოველ წელს 3.000.000 ადამიანი. მთელი გარდაცვალებულთა ერთი მეშვიდედი ჭლექს ეკუთვნის. არც ერთს საშინელ სენს, არავითარ სტიქიურ უბედურებას და ომს არ ჩაუნთქამს იმდენი მსხვერპლი, რამდენიც ჭლექს, რომელიც უძველეს დროიდან ფეხდაფეხ მისდევს კაცობრიობას და ქურდულად და ვერაგულად უსპობს მას საუკეთესო და ძალ-ღონით სავსე ნაწილს—ახალგაზრდობას.

აქედან აშკარად სჩანს, რომ ჭლექი მართლაც და საშინელი და დაუნდობელი მტერია კაცობრიობისა და მის წინააღმდეგ საჭიროა სასტიკი ბრძოლა და „საუკეთესო იარაღი". ცხადია, რომ თვითეულ ერს და ყოველ სახელმწიფოს, რომელსაც კი სურს დამკვიდრება თავის აწმყო და მომავალ ცხოვრებისა, აუცილებლად კარგად უნდა ქონდეს გათვალისწინებული ჭლექის საშინელება და მუდამ მზად უნდა იყოს მის წინააღმდეგ საბრძოლველად. ამ მხრივ სრულიად მართალია **იულიუს ლოვი,** რომელიც ამბობს, რომ „მხოლოდ იმ ხალხს შეუძლიან ჰქონდეს საკუთარი ძალების იმედი და არ შეუშინდეს მომავალს, რომელსაც ნათლად აქვს შეგნებული ჭლექის საშიშროება და საჭირო ზომებსაც ხმარობს მის წინააღმდეგ საბრძოლველად"-ო.

რა არის საჭირო ჭლექის წინააღმდეგ საბრძოლველად, ან როგორია ჭლექის საწინააღმდეგო ორგანიზაცია ჩვენში და დასავლეთ ევროპაში? ეს საკითხი მეტად დიდ მნიშვნელოვანია. დიდ მნიშვნელოვანია არამც თუ დიდ სახელმწიფოსათვის, რომელთაც შესწევთ საკმარისი ძალა ამ ბრძოლის წარმოებისათვის, არამედ ისეთ პატარა და სუსტი ერებისათვის, რომელნიც თავის დაბალი სანიტარული კულტურის და საშინელი სიღარიბის გამო ნამდვილ დავლას წარმოადგენენ ამ დაუნდობელ და ვერაგ მტრისათვის.

ასეთ პატარა ერებს შორის მეტად დიდი საფრთხის წინაშე სდგას საქართველო, სადაც გარდა მოსახლეობის სიღარიბის და დაბალი სანიტარული კულტურისა, ჭლექის გავრცელებას ხელს უწყობს მალარია (ციება), რომელიც ფიზიკურად ასუსტებს და ანადგურებს მცხოვრებთ და ნიადაგს უმზადებს ჭლექს. უკანასკნელი გამოკვლევებით და ტუბერკულიოზური დისპანსერების დაკვირვებით საქართველოში ჭლექისაგან დაზიანებულია 75—80 პროცენტი მოზარდი თაობისა. ამის შემდეგ ზედმეტია ლაპარაკი იმაზე, თუ რა დიდი ყურადღება გვმართებს ჩვენ ამ საკითხისადმი. ქართველმა ხალხმა კარგად უნდა გაიცნოს ეს საკითხი და იცოდეს ყველა ის საშუალებები, რომელსაც ხმარობენ სხვადასხვა ქვეყნებში; მას გარკვეული უნდა ჰქონდეს ის გეზიც, რომლითაც უნდა მიმდინარეობდეს ბრძოლა ჭლექის წინააღმდეგ, ვინაიდან თავის თავად ცხადია, რომ ის, რაც შესაძლებელია და ადვილი ამერიკაში ან ინგლისში, ტეხნიკის და სანიტარული კულტურის განვითარების გამო, თითქმის შეუძლებელი და მეტად ძნელია საქართველოში, რომელიც ამ მხრივ მეტად ჩამორჩენილია. ჭლექის წინააღმდეგ ბრძოლის წარმოებისათვის გეზის გარკვევას რომ დიდი მნიშვნელობა აქვს სახელმწიფოსთვის, ამაში ჩვენ დავრწმუნდით გერმანიის მაგალითიდან. ამას გარდა, ჩვენ არას დროს არ უნდა გვავიწყდებოდეს ისიც, რომ რაც უფრო ღარიბი და კულტურულად ჩამორჩენილია სახელმწიფო, მით უფრო ძნელია მისთვის ეს ბრძოლა და მით უფრო დიდი სიფრთხილე, დიდი დაკვირვება და დიდი ხელმომჭირნეობაა საჭირო. ერის ძალ-ღონის ხარჯვაში ამ ბრძოლის დროს.

ამ მხრივ სამაგალითო ქვეყანას წარმოადგენს საბჭოთა კავშირი, რომლის ობიექტიურ პირობებში ჭლექთან ბრძოლა წარმატებით თითქმის შეუძლებელია. მართლაც და მაშინ, როდესაც ეკონომიურად მძლავრმა და დიდათ განათლებულმა ევროპამ, დიდი ხნის გამოცდილებით და ცოდნით აღჭურვილმა, ვერ შესძლო ამ საკითხის ამოწურვა და ჭლექის წინააღმდეგ ბრძოლის სწორი გზით წარმოება, „ღარიბმა და ჩამორჩენილმა" საბჭოთა კავშირმა **გამოძებნა ეს სწორი გზა და მიაღწია იმ საშუალებებს და იარაღს,** რომლითაც ჭლექის დამარცხება დღეს თუ ხვალ აუცილებელია. დღეს საბჭოთა კავშირში, რომელმაც უკვე გამოიარა ხანა ყოველგვარ ცდების და დაკვირვებების, მუშაობის დროს აუცილებელ შეცდომებით და დეფექტებით, ჩამოყალიბებულია ისეთი ერთსულოვანი და მთლიანი ჭლექის საწინააღმდეგო ორგანიზაცია, რომელშიაც ჰარმონიულად გაერთიანებულია როგორც სამეცნიერო დარგი სამკურნალო და პროფილაქტიურ მედიცინისა, ისე პრაქტიკული მუშაობა საექიმო ძალების და ახლად აღმოცენილ საზოგადოებრივობისა. გარდა მრავალგვარ ჭლექის საწინააღმდეგო დაწესებულებებისა: კლინიკებისა, საავადმყოფოების, სანატორიუმებისა და ამბულატორიებისა, რომელთაც განსაკუთრებით სამკურნალო დახმარების აღმოჩენა ევალებათ ჭლექიან ავადმყოფთათვის, —საბჭოთა კავშირში არსებობს მრავალი ისეთი დაწესებულება, რომლის მთავარ დანიშნულებას შეადგენს სო-

ციალურ-ჰიგიენურ ხასიათის გამაფრთხილებელ ზომების გატარება ცხოვრებაში—ჭლექის წინაალმდეგ.

ეს დაწესებულებებია **დისპანსერები** თავის დამხმარე ანუ ფილიალურ განყოფილებებით: ჰიგიენურ დიეტეტიური სასადილოებით, ღამის და დღიური სანატორიუმებით, ბაქანებით, სოლარიებით, აერარიებით, ლიუროზორიებით, კოლონიებით, სკოლა-სანატორიუმებით და ტყის სკოლებით.

ჭლექის საწინააღმდეგო ბრძოლის საკითხების სამეცნიერო დამუშავებისათვის და ჭლექის კლინიკის, პათოლოგიის და სოციალურ პათალოგიის დარგში ექიმთა დასახელოვნებლად მოსკოვში არსებობს ორი სპეციალური ტუბერკულიოზური ინსტიტუტი: ჯანსახკომის და მოსკოვის ჯანგანყოფილების, რომელშიაც ამზადებენ სპეციალისტებს—ჭლექის მკურნალ ექიმებს ე. ი. „ტუბერკულიოზნიკებს“. ამას გარდა, ალსანიშნავია ის ფრიად საყურადღებო ფაქტი, რომ სოციალურ ჰიგიენის ინსტიტუტთან რ. ფ. ს. ს. რ. ჯანსახკომის თაოსნობით დაარსებულია პირველად რუსეთში და ევროპაშიც „პროფილაქტიური ანუ სანგანათლების კურსები“ იმ ექიმ—პროფილაქტიკების მოსამზადებლად, რომელნიც მოწინავე რაზმივით უნდა გაუძღვნენ წინ სამკურნალო მედიცინას და პროფილაქტიურ პროპაგანდით და სანგანათლების გავრცელებით ფართე მასებში გაუკაფონ მას გზა და მოუმზადონ ნაყოფიერი ნიადაგი. ამ მკრუნალობისათვის მოწვეული არიან რუსეთის საუკეთესო სამეცნიერო ძალები, დამუშავებულია სპეციალური და მეტად ფართე შინაარსის პროგრამმა და ექიმთა პრაქტიკული დახელოვნებისათვის სოციალურ ჰიგიენის დარგში ჩართულია მუშაობა ყველა იმ დაწესებულებებში, რომელნიც სოციალური პროფილაქტიკით ებრძვიან სოციალურ სნეულებებს. ჭლექის საწინააღმდეგო ბრძოლის გაერთიანებისათვის და სახელმძღვანელოდ ჯანსახკომი ყოველ წელს აწყობს სრულიად საკავშირო ჭლექის საწინააღმდეგო ყრილობებს. ამ ყრილობებზე ირკვევა საერთო გეზი ჭლექის წინაალმდეგ სახელმწიფოებრივი ბრძოლისა მთელ კავშირში, მაგრდება საერთო ფრონტი მებრძოლი ძალებისა და მკვიდრდება კავშირი სამეცნიერო ძალებისა და მშრომელთა ორგანიზაციებისა. პირველი ყრილობა 1922 წ. მოხდა ქ. ლენინგრადში, მეორე მოსკოვში,—1923 წ., მესამე 1925 წ. ქ. ხარკოვში და მეოთხე დანიშნულია ქ. თბილისში მიმდინარე 1927წ.

პირველი და მთავარი უპირატესობა საბჭოთა კავშირისა დასავლეთ ევროპასთან შედარებით სოციალურ სნეულებათა წინაალმდეგ ბრძოლაში არის ის **სოციალურ კანომდებლობა**, რომელიც ყოველმხრივ და ფართედ ეხება მთელი ხალხის ყოფა-ცხოვრებას და მთელი რიგი სახელმწიფოებრივი ზომებით სცდილობს საერთო პირობების გაუმჯობესებას და გაჯანსაღებას. რა არის გაკეთებული რუსეთში ხალხის ცხოვრების გაუმჯობესებისა და გაჯანსაღებისათვის უპირველეს ყოვლისა, მთელი ფონდი საბინაო, რომელიც დაგროვებული იყო რუსეთში ბურჟუაზიული ალმშენებლობით, ე. ი. მთელი სასახლეები, ვილლები, დიდრონი „ოსობნიკები“ ქალაქებში და ქალაქ გარეთ, მებატონეთა, „უსადხები“ და სახლები პარკებით, დალებით და ეკონომიებით—გამოცხადებულ იქმნა სახელმწიფო ავლა-დიდებად და იქ გაიხსნა სახელიწიფო და საზოგადო დაწესებულებები: უნივერსიტეტები, ინსტიტუტები, სკოლები, სანატორიუმები, საავადმყოფოები, დისპანსერები, მუშათა დასასვენებელი სახლები, კოლონიები და სხვა. მშრომელთა მასები, რომელნიც უწინ სცხოვრობდნენ ბნელ და ნესტიან სარდაფებში და ჭლექის გავრცელებისათვის ნამდვილ მსხვერპლს წარმოადგენდნენ—გადაყვანილნი იყვნენ სარდაფებიდან კეთილ მოწყობილ სახლებში. 1919 წ. მარტო მოსკოვში 2.543 ღარიბ მცხოვრებლებით გადატვირთული ანტი-სანიტარული სარდაფები იყო. მოკლებული სინათლეს, მზეს, ნესტიან და დახშულ ჰაერით, სავსე სიბინძურით და ნაგვით. დღეს ასეთი სარდაფები ან დაბეჭდილია, ან საწყობად არის გადაქცეული და თუ სადმე მოიპოვება გადატვირთული ან შევიწროებული ბინა, იგი უკვე აღრიცხულია და იმყოფება ბინის სანიტარულ ინსპექციის ზედამხედველობის ქვეშ, რომელიც ანხორციელებს ამ ბინაში სანიტარულ მოთხოვნილებათა აუცილებელ მინიმუმს, მოსპობილია აგრეთვე ღამის სადგომ საწოლ კუთხებათ ბინების გაქირავება, რომლითაც 1921 წ. სარგებლობდა თითქმის 17,4 პროც. მოსკოვის მოსახლეობისა (ზოგიერთ რაიონებში 23 პროც.)—დაახლოვებით 326.000 მცხოვრებელი). მთელი რიგი საბინაო დეკრეტებით საბჭოთა ხელისუფლების მიერ გატარებულია ცხოვრებაში სავალდებულო ნორმა საცხოვრებელი მინიმუმის და სავალდებულო პირობები ბინის მოწყობის და შენახვისა რისთვისაც დაარსებულია ყველა ქალაქებში საბინაო-სასანიტარო ინსპექცია.

საბინაო პოლიტიკა რუსეთში არ შეჩერებულა მარტო ძველი საბინაო ფონდის განაწილებაზე. ძველი ბინების შეკვეთის და აღდგენის შემდეგ იგი გადავიდა ახალ ალმშენებლობაზე და დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ დღეს რუსეთში არ არსებობს ისეთი ქალაქი, სადაც მუშათა სახლები არ შენდებოდეს. რასაკვირველია, შეძლების დაგვარად და არ შენდებოდეს ისთეი ქალაქებიც. სადაც მთელი ახალი კვარტალები და „მუშათა ქალაქები“ არის აშენებული. ხელისუფლება ყოველგვარ დახმარებას უწევს საბინაო კოოპერატივებს, საამშენებლო საზოგადოებებს, საბინაო ამხანაგობებს როგორც საალმშენებლო მიწის ფონდის ისე სათანადო კრედიტების გაცემით. კომუნალური სამეურნეო განყოფილებები ზრუნავენ მისთვის, რომ გამრავლებული იყოს ქალაქებში კოლექტიური ცხოვრებისათვის გამართული კეთილმოწყობილი შენობები და სახლები.

ასეთი სახლები მშვენივრად არის მოწყობილი და სასიამოვნო შთაბეჭდილებას სტოვებს 2—3 ოთახიანი ბინები ოჯახებისთვის სუფთა, მზიანი, განათებული, ცალკე გამოტანილი საერთო სასადილოები და სამზარეულო, სამრეცხველოები, საბავშვო ოთახი ან ბაღი, სამკითხველო... რასაკვირველია, მუშათა ალმშენებლობას საბჭოთა კავშირში ჯერ-ჯერობით არა აქვს დიდი გასაქანი და არც აკმაყოფილებს მთელს მოთხოვნილებას, მაგრამ იგი მაქსიმუმია დღევანდელი ეკონომიური შემძლებლობისა, მიმდინარეობს სწორი გზით, და მატულობს და იზრდება თანდათან ეკონომიურ მდგომარეობის გაუმჯობესებასთან.

ვინაიდან ჭლექი, ცნობილ ჰიგიენისტების და თვით მეცნიერ **კოხის** აზრით, არის საბინაო პირობებისაგან დამოკიდებული სნეულებაა, ცხადია ის დიდი მნიშვნელობა და გავლენა ჭლექის გავრცელების და სიკვდილიანობის შემცირებაზე, რომელიც იქონია საბინაო პოლტიკამ საბჭოთა კავშირში.

ამის დასამტკიცებლად მოვიყვანოთ შემდეგი შედარება: 1917 წ. საფრანგეთში ჭლექის წინაალმდეგ მუშაობდა 48 დისპანსერი, რუსეთში კი მხოლოდ 17. სიკვდილიანობა თვითეულ 10.000 მცხოვრებზე გამოანგარიშებული საფრანგეთში იყო 35, რუსეთში 37. 1925 წ. ბოლოში საფრანგეთში უკვე იყო 530 დისპანსერი. რუსეთში 573.. ამას გარდა საბჭოთა რუსეთმა მოაწყო 648 საბავშვო სანატორიუმი, ბაქანები, სკოლა-სანატორიუმები დიეტ სასადილოები ამავე დისპანსერებთან და მაშინ, რო[illegible] სიკვდილიანობის პროც. საფრანგეთში 35-თან დავიდა 29-დე, რუსეთში მან იკლო 37-დან 28-დე და ზოგგან 25-მდეც.

ეს ფაქტები დიდად შესანიშნავია, რომ მათ ჩვენ სათანადო ანგარიში არ გაუწიოთ და მათი შედეგებით არ ვისარგებლოთ: ასეთ მოკლე ხანში, ასეთ ღარიბ და ჩამორჩენილ ქვეყანაში, როგორიც არის საბჭოთა კავშირი ასეთი მიღწევების მიღება შეიძლებოდა მხოლოდ განსაკუთრებული ხასიათის და მეტად ენერგიული მუშაობით.

ჩვენი რესპუბლიკის მოსახლეობის კეთილდღეობისათვის და ჭლექის წინაალმდეგ ბრძოლის წარმატებით მსვლელობისათვის, საჭიროა დაწვრილებით გავიცნოთ როგორც უკვე გაწეული დიდი შრომა ისე მისი შედეგები და მიღწევები და აღარ გავიმეოროთ ის შეცდომები, რომელნიც გამოიწვევენ მხოლოდ ზედმეტ ხარჯებს და სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ძალების დაქსაქსვას.

ექ. გ. რუსიშვილი—ყორჩიბაში.

საკლუბო მუშაობის ირგვლივ

ასეთი სათაურით ათავსებს კრიტიკულ წერილს ყარაიუსუფ ჩვენ ჟურნალ „ახალ გზა“-ში და ასწავლის საზოგადოებას, თუ როგორ უნდა მიდიოდეს მუშაობა კლუბებში, რომ მან საკმაო ნაყოფი გამოიღოს და მუშებს რამე შესძინოს.

ავტორი ყველაზე უფრო უკმაყოფილოა ჩვენი დრამატურგებით, რომლებსაც ვერ შეუგნიათ მომენტი და საამდროვო რევოლიუციონური პიესები ჯერ კიდევ ვერ შეუქმნიათ. ეს სრული ჭეშმარიტებაა, მაგრამ ამხ. ყარაიუსუფს ავიწყდება, რომ ასეთ მდგომარეობაშია არა თუ პატარა ქართული სცენა, და მისი სასცენო ლიტერატურა, არამედ ასეთსავე კრიზისს განიცდის ვეებერთელა რუსეთის ძლიერი თეატრი და მისი სასცენო ლიტერატურაც.

არიან თანამედროვე პიესები, როგორც რუსულს, ისე ქართულ ენაზე, მაგრამ გავკადნიერდები და ვიტყვი, რომ ეს პიესბი ერთობ მდარე ღირსების არიან. მათში ვერ არის მოცემული რევოლიუციის ცეცხლი და ძლიერება, მათ არ შეუძლიათ სცენიდან განდევნონ ძველი, მაგრამ ხალხის სულსა და გულში მაგრად შეჭრილი პიესები.. ერთი მიბრძანეთ: რომელი თანამედროვე დრამატურგების ნაწარმოებით შეიძლება სცენიდან განდევნა შილლერის, შექსპირის, გოგოლის, ან ტოლსტოის პიესებისა, რომლებიც ნამდვილ სკოლას წარმოადგენს ხალხისათვის?

ამხ. ყარაიუსუფი გვიწუნებს ლოტარის დრამას: „მეფე არლეკინს“. რატომ? იმიტომ, რომ ამ დრამაში მეფეა ნახსენები. მერე რა უყოთ? აქ სახელწოდებაში კი არ არის საქმე, საქმე მის შინაარსსა და თვით პიესის სცენიურსა და სხვა ღირსებაშია.

ლოტარი „მეფე არლეკინში“ თვალწინ გვიშლის ძველი ფეოდალური საზოგადოების გახრწნას. ის გვიხატავს ზნე დაცემულ ტახტის მემკვიდრეს, რომლის ადგილსაც აჭერინებს მის ქვეშევრდომს, უბრალო ქუჩის მაწანწალა აქტიორს, რომელიც იმდენად მაღლა დგას ტახტის „კანონიერი“ მემკვიდრეზე, რომ იხსნის სახელმწიფოს მტრის შემოსევისაგან. და როცა ეს საქმე გამომჟღავნდება, როცა ხალხი ხედავს, რომ მის ინტერესებს „კანონიერ“ მეფეზე უფრო უბრალო ხალხის შვილები იცავენ, ამ გარემოებით ხალხს თვალები ეხილება: ის ძალაუნებურად იჯერებს იმ ჭეშმარიტებას, რომ უბრალო ხალხსაც შეუძლია მოუაროს სახელმწიფოს, რომ მეფეები მხოლოდ ხალხის უგნურებით სარგებლობენ და თავს ღვთისაგან მოვლენილ არსებათ ასაღებენ.

ამხ. ყარაიუსუფი ამ პიესას გვიწუნებს. მერე რა არის აქ დასაწუნებელი? ნუ თუ პიესის იდეა არ შეეფერება თანამედროვე ცხოვრებას?

ამხ. ყარაიუსუფი გამწყრალა „ბორის გოდუნოვზე“. მე არ ვიცი, როდის დაიდგა ეს პიესა პლეხანოვის თეატრში, მაგრამ თუ კი ეს პიესა დიდის წარჩინებით მიდის სახელმწიფო აკადემიურ ოპერაში, პლეხანოვის თეატრმა რაღა დააშავა? ვინ მოგახსენათ, რომ ეს თეატრი კი არა კლუბიაო? ნუ დაგავიწყდებათ, რომ ლენინის უბანი დღეს ის კი აღარ არის, რაც ოცი-ოცდაათი წლის წინედ იყო. ის ამ დროს განმავლობაში საკმაოდ გაიზარდა, როგორც მცხოვრებთა რიცხვით, ისე შეგნებით. თუ რამე კულტურული ძალები გააჩნია ჩვენ მუშათა კლასს, მათი უმრავლესობა აქ, ამ უბანშია თავმოყრილი და ამ უბანს დღეს სრული უფლებით შეუძლია მოითხოვოს არა მარტო პოლიტიკური ხელმძღვანელის როლი; ის კულტურულადაც თუ არა სჯობნის, უკან მაინც არ ჩამოუვარდება ჩვენი დედა ქალაქის სხვა უბნის მცხოვრებლებს. ლენინის უბანს დღეს თქვენ მარტო „მწვანე ბლუზებიანებით“ ვერ დააკმაყოფილებთ. ის, ვინც პოლიტიკურად მომზადებულია, ის, ვინც თვით ცხოვრებაში უდიდეს პოლიტიკურ როლს თამაშობს, მას სრული უფლება აქვს სცენასა და მის მსახურებს უთხრას: ჩვენ საბავშვო კბილები კარგა ხანია მოვიცვალეთ. ჩვენ დღეს სცენაც სერიოზული გვინდა, ლიტერატურაცა და კულტურის ყოველი დარგი. ჩვენ უკვე გამოვედით იმ მდგომარეობიდან, როცა კედლის გაზეთებითაც კი შეიძლებოდა ჩვენი დაკმაყოფილებაო.

რაღაც გაუგებრობაზე უნდა იყოს აგებული ამხ. ყარაიუსუფის განცხადება, რომ ხალხი „მეფე არლეკინს“ ცოტა დაესწროო და საზოგადოთ კლასიკურ პიესებს საკმაო მსმენელი და მაყურებელი არ ყავსო. მე ვაცხადებ, რომ როგორც დასახელებულ პიესაზე, ისე ყველა კლასიკურ პიესებზე პლეხანოვის თეატრში ხალხი სიამოვნებით ესწრება. თუ ჩემი ასეთი განცხადება ჩემს პატივცემულ ოპონენტს გადაჭარბებულად მიაჩნია, კეთილ ინებოს და კასაში მიიღოს ცნობა გაყიდული ბილეთების რაოდენობის შესახებ.

ესეც ცოტაა: დამსწრე საზოგადოება ზედმიწევნით კმაყოფილი იყო, გარდა რამოდენიმე მოფუტურისტო „ჯენტლემენისა“, რომლებიც ანგარიშში მისაღები არაა.

ამხ. ყარაიუსუფი მისაყვედურებს: მოთამაშენი მეტის მეტად შეაქე და ყველა იმათში გოცირიძე დაინახეო.

ამას მე ახლაც ვიმეორებ. მე ვთქვი და ეხლაც ვაცხადებ, რომ სწორედ ნაძალადევმა და მისმა მზგავსმა მუშათა უბნებმა (ავჭალის აუდიტორია) სახალხო სახლმა, მოგვცენ არა მარტო ნ. გოცირიძე, არამედ აქვსენტი ცაგარელი, გაბუნია-ცაგარლისა, ჩერქეზიშვილი, გოგაშვილი და თვით ვასო აბაშიძეც. ესენი სოლოლაკს არ მოუცია. და თუ ჩვენ „სამოროდკებს“, ეხლანდელ ნაძალადევის თეატრში მომუშავეთ: პავლიაშვილს, ჩიტაძეს, პაპელაშვილს, თოდაძეს, კუდუხაშვილს და სხვებს მიეცემათ საშუალება თავისუფლათ გაშალონ ფრთები, მე გაბედულად ვაცხადებ, რომ ეს პირები მოგვცემენ არა ერთსა და ორს გოცირიძეებს. პიესა „მეფე არლეკინი“ მართლაც რომ არ არის ადვილი დასაძლევი დახელოვნებულ პროფესიონალი მსახიობისთვისაც. მაგრამ იმ ღამეს ჩვენმა სცენის მოყვარეებმა რეჟისორ ბებურიშვილის ხელმძღვანელობით ის დასძლიეს საკმაოდ.

არასასიამოვნო მოვლენას ვამჩნევ ამ ბოლო დროს. საქმე შემდეგშია: ზოგიერთიბი ქართული სცენის მოყვარეებს არა მარტო პლეხანოვის თეატრში, სხვაგანაც (ცოტა არ იყოს მტრულის თვალით უყურებენ, რაც ჩემის აზრით საზიანოა ჩვენი თეატრის აღორძინებისათვის. ეს მოვლენა დღეს ჩვენში არსებობს და მას მთელი თავისი ძალღონით უნდა შეებრძოლოს ყველამ, ვისაც უყვარს თავისი მშობლიური კულტურა, ვინც დაინტერესებულია მის წინსვლაში და აღორძინებაში.

რაც შეეხება გრ. რობაქიძის „ლამარას“, უნდა მოგახსენოთ შემდეგი: ის ერთობ ხშირად იდგმებოდა თვით აკადემიურ რუსთაველის თეატრში, და ვითომ რატომ არ უნდა დადგმულიყო პლეხანოვის თეატრში? რა გერებათ მიგაჩნიათ ეს ლენინის უბნელები? ნუ თუ მართლა გგონიათ, რომ მათ უფრო ნაკლები გემოვნება აქვთ, ვიდრე თუნდაც იმავე სოლოლაკელებს?

ამხ. ყარაიუსუფი ასე ფიქრობს. ეს მისი წერილიდანაც სჩანს, სადაც ის ამბობს, რომ „ლამარა“ და სხვა ასეთი პიესები პლეხანოვის კლუბში საჭირო არ არის. იქ, ალბად პატარა პიესებიც, როგორიც არიან „ორი მშიერი“, „ტიმოთეს ლელვი“, და სხვა ასეთებითაც იოლად წავლენ არა?!

არა, ამხ. ყარაიუსუფ, ჩვენ თქვენი ნატაციის მოსმენის შემდეგაც ჩვენ ძველ აზრს ვიცავთ. ჩვენ ხელახლად ვაცხადებთ, რომ პლეხანოვის თეატრი უნდა ეზიაროს კლასიკურ პიესებს და აზიაროს ლენინის უბნელები სერიოზულ ხელოვნებას. რაც შეეხება მსახიობების ქებას, რაც უნდა ვაქოთ ისინი, გადამეტებული მაინც არ იქნება: ნუ თუ მართლაც ქებისა და წახალისების ღირსნი არ არიან ეს უანგარო მოღვაწეები, როცა ისინი თავდაუზოგველად ემსახურებიან ხალხის ზნეობრივსა და გონებრივ განვითარების საქმეს? მერე რა სასყიდელს იღებენ ისინი, რომ სრულიად დაუმსახურებელი ლანძღვა-გინებაც ვაკადროთ?

ლავრენტი კუპრაშვილი.

მშრომელი ახალგაზრდობა და კოოპერაცია

დღევანდელ პირობებში, ჩვენი სოფლის მეურნეობის ჩქარი ტემპით ზრდასთან დაკავშირებით, თვალსაჩინოდ იზრდება მშრომელი გლეხკაცობის აქტივობაც. სოფლის ცხოვრებაში კოოპერაცია დიდ ადგილს იკავებს. იშვიათია ჩვენში ისეთი სოფელი, სადაც კოოპერატიული დაწესებულება არ არსებობდეს.

კოოპერაციას ჩვენში დღევანდელ პირობებში უაღრესი მნიშვნელობა აქვს. კოოპერაციამ ხელი უნდა შეუწყოს ახალი საზოგადოების შექმნის საქმეს, კოოპერაციის საშუალებით უნდა შევსძლოთ ჩვენში კერძო კაპიტალის დამარცხება, სოფლის მოსახლეობის სახელმწიფო მრეწველობის ნაწარმოებით უზრუნველყოფა, უღარიბეს და საშუალო შეძლების გლეხობის მეურნეობის აღდგენა. სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაცია და სხვა... სწორედ ამიტომ ვანიჭებთ ჩვენ კოოპერაციას უდიდეს მნიშვნელობას. კოოპერაციის ყველა დარგი როგორც სამომხმარებლო , ისე სასოფლო, სამეურნეო, საკრედიტო და სხვა ჩვენთვის დღეს ძვირფასია, რადგან მათი შემწეობით ჩვენ ვაძლიერებთ და ვაფართოებთ სოციალისტურ აღმშენებლობას.

რაში უნდა გამოიხატოს ახალგაზდობის როლი კოოპერაციაში?

პირველად ყოვლისა არც ერთი მშრომელი ახალგაზრდა არ უნდა დარჩეს კოოპერაციის გარეშე. ყოველმა შეგნებულმა ახალგაზრდამ ენერგიული პროპაგანდა უნდა აწარმოოს მოსახლეობაში კოოპერაციის სასარგებლოდ. ახალგაზრდობამ აქტიური მონაწილეობა უნდა მიიღოს მის საქმიანობის გაჯანსაღებაში, ებრძოლოს კოოპერატივებში დაბუდებულ უთავბოლობას, მფლანგველობას, დაუდევრობას და სხვა.

ახალგაზრდობა უნდა გაერკვეს კოოპერაციის საკითხებში, შეისწავლოს ის, როგორც ტეორეტიულად, ისე პრაქტიკულად. ამისთვის სოფლად, ქოხ-სამკითხველოებთან, უნდა მოეწყოს კოოპერატიული წრეები. ამ წრის ხელმძღვანელად გამოყენებული უნდა იქნეს ადგილობრივი ძალები, რომელიც წრის წევრებს შეასწავლის კოოპერაციის საქმეს, ამ რიგად, მომზადდება კოოპერაციის მუშაკთა კადრი. ამას მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს, რადგან ხშირად მშრომელი გლეხობა მხოლოდ იმიტომ ეკიდება გულგრილად კოოპერატივებს, რომ არა აქვს გათვალისწინებული მისი მიზანი და მუშაობის წესი.

თუ ახალგაზრდობა მასიურად გაერკვა კოოპერაციის ამოცანებში, თუ მან შეითვისა ის მიზნები და გზა, რომელსაც კოოპერაცია ისახავს სოფლის მეურნეობის გაუმჯობესებისათვის, ჩვენთვის ადვილი იქნება მეურნეობის წარმოების კოლექტიურ ფორმაზედ გადასვლა.

ის მიზნები, რომელიც კომპარტიასა და მთავრობას უმაღლეს ორგანოებს აქვს დასახული ახალგაზრდობამ უნდა გამოიყენოს კოოპერაციის იდეის პოპულიარიზაციისათვის. მაგრამ მარტო ამით არ ამოიწურება კოოპერაცისათვის დახმარების აღმოჩენა. ახალგაზრდობამ სისტემატიური მუშაობა უნდა აწარმოოს კოპრაციისათვის თავის ყოველდღიურ საქმიანობით ახალგაზრდობამ მტკიცე საფუძველი უნდა მოუპოვოს კოოპერატიულ აღმშენიბლობას.

საქართველოს სინამდვილეში უდიდესი მიღწევები აქვს საბჭოთა ხელისუფლებას აღმშენებლობის ყოველ დარგში. ასეთ პირობებში, რა თქმა უნდა, კოოპერაციასაც დიდი გასაქანი ექნება, თუ დღემდე არსებულ დეფექტს ჩამოვაშორებთ მას.

ამ მხრივ ახალგაზრდობის შეგნებულ მუშაობას მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს და ამიტომ მას ჯეროვანი ყურადღება უნდა მიექცეს.

იოსებ კეკელია.

რკინის-გზების საკითხები

მიმდინარე აპრილისათვის 1-ლი რიცხვის თარიღით, № 2967, გამოვიდა ამიერ-კავკასიის რკინის-გზების გამგეობის თავმჯდომარის ხელმოწერილი ბრძანება, რომელსაც დართული აქვს სია რკინის-გზის იმ სადგურებისა, რომელთაც მიმდინარე საანგარიშო წლის პირველ კვარტალის განმავლობაში (ოქტომბრის ნომრის და დეკემბრის თვეებში) დაუშვიათ შეცდომა გასაგზავნ საქონლის მიღებისა და გაცემის დროს ფასის დანიშვნაში.

ვინც ცოტათი თუ ბევრად დაინტერესებულია ჩვენი რკინის-გზების ბედ-იღბალით ეს სია ფრიად საინტერესო და ბევრი რამის მაჩვენებელია მისთვის. განსაკუთრებული ყურადღების ღირსია იგი იმ დროს, როდესაც ასეთი გადამჭრელი ზომებია მიღებული საქონელზე ზედნადებ ხარჯების შემცირების და მასთან დაკავშირებით ყოველგვარ ვოლოკიტის, ზედმეტი მიმოწერისა და საქმის წარმოების გართულების მოსასპობლად და ყველგან და ყველაფერში რაციონალიზაციის გატარებისათვის.

ამ ბოლო დროს ბევრს ჩვეულებათ გადაექცა რკ.-გზებზე მომხდარ უბედურების თუ ზარალის დროს მიზეზი ეძიონ **„ობიექტიურ პირობებში“** და ძალიან იშვიათათ ფიქრობენ რკინის-გზის აგენტების ცოდნასა და ღირსებაზე. ნამეტნავათ უმაღლესი ადმინისტრაცია მზათაა ყოველგვარი უბედურება „ობიექტიურ მიზეზებს“ და „სტრელოჩნიკს“ მოახვიოს თავზე და არც კი ფიქრობს გადასინჯოს, გადაათვალიეროს, თუ რას წარმოადგენს ხაზზე პასუხისმგებელი თანამშრომლები ამა თუ იმ სადგურისა, რომელიც ფუძეა ჩვენი რკინის-გზების კეთილდღეობისა.

ზემოაღნიშნული ბრძანება და მასთან დართული სია კი აშკარათ ამტკიცებს იმას, რომ მნიშვნელოვანი ნაწილი ჩვენი რკინის-გზების სადგურების პასუხისმგებელი თანამშრომლებისა სრულიათ არ შეეფერება თავის დანიშნულებას და მას ზარალი მოაქვს რკინის-გზებისათვის. იგივე სია და ბრძანება ერთხელ კიდევ ნათლათ ამტკიცებს იმ გარემოებასაც, რომ რკინის-გზის სარევიზიო საინსტრუქციო აპარატი უვარგისია და ვერ ასრულებს თავის დანიშნულებას.

ავალაპარაკოთ ციფრები და ფაქტები: დავიწყოთ ჯერ დიდი სადგურებიდან, როგორიცაა თბილისი ქალ. სადგური. ბათომი—ბოლაზი ფოთი, ევლახი, ბაქო I, ბაქო II, ბალაჯარა, კარაკლისი, ლენინაკანი, ერივანი, ჯულფა და სხვა. აქ ჩამოთვლილ სადგურებს სამი თვის განმავლობაში 20 %-დგან 50 % და ზოგიერთებს უფრო მეტიც შეცდომით უწარმოებიათ გადასაზიდ საქონლის დანიხვრა. მაგალითად, თბილისის ქალაქის სადგურს 3 თვეში მიუღია და გაუცია გადასაგზავნი საქონელი—1589 გამყოლით. აქედან შეცდომით დაუნიხრავს—819, ესე იგი 51 პროც. ბათომი ბოლაზი—389 გამყოლით, შეცდომით დაუნიხრავს—200, ესე იგი 51 პროც. ევლახს—2847 გამყოლით, შეცდომით დაუნიხრავს—1094, ესე იგი 38 პროც. ბაქო II 20375 გამყოლით, შეცდომით დანიხრულია—5740, ესე იგი 28 პროც., ჯულფას 746 გამყოლით, შეცდომით დანიხრულია—267, ესე იგი 36 პროც., ერევანს 4669 გამყოლით, შეცდომით დაუნიხრავს 1106, ესე იგი 24 პროც. და ასე.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ შეცდომით დანიხრულ საქონელთა შორის არის ისეთები, რომლებზედაც გადაუხდევინებიათ მეტი. ვიდრე ტარიფით არის გათვალისწინებული და ზოგიც ნაკლებია აღებული ვიდრე ტარიფით ეკუთვნოდა. რომ უფრო გასაგები იყოს მკითხველისათვის, აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ როდესაც ზედ მეტია გადახდევინებული საქონლის გამოყიდვის დროს, ეს ირკვევა მას შემდეგ, როცა საქონელს გამოისყიდის, მიიღებს ესა თუ ის დაწესებულება, ან კერძო პირი და საბუთებს იხილავს მათი საანგარიშო დარგები. იწყება საჩივრები, ხელ ახალი განხილვა საჩივრებისა, ხელ ახალი და-

მუშავება გადასაგზავნ—გამყოლი საბუთების, სხდომები სატარიფო-საპრეტენზიო კომისიებისა და ხშირად სასამართლოებიც, ატყდება დაუსრულებელი საჩივრები და ამრიგად ვრცელდება ვოლოკიტისა და ქაღალდის დასტების ზვინები. თუ ნაკლებია გადახდევინებული გამცემი სადგური ან საშემოსავლო ნაწილი უდგენს საქონლის მიმღებ სადგურს ოქმებს, ჩნდება ისევ მიმოწერა, ისევ საჩივრები და ასე დაუსრულებლივ. ხშირია შემთხვევა, რომ ქაღალდი, რომელიც დახარჯულია ამა თუ იმ თანხის მიმოწერაზე უფრო ძვირი ღირს ვიდრე თვით თანხა. ხშირია ისეთებიც, როცა ფრიად მნიშვნელოვანი თანხებია დაბანდებული როგორც მაგალითად ბათომ. პრისტ.—1124 მან. 13 კ., ევლახი—4423 მ. 89 კ., ბაქო II—16.518 მ. 76კ., ერევანი—5402 მ. 10 კ., ჯულფა—2116 მ. 16 კ. საბოლოოთ ეს თანხები არ იკარგება ზოგიერთ შემთხვევაში, თუმცა როდესაც კერძო პირთან აქვთ საქმე ასეთსაც აქვს ადგილი, ვგონებთ დადგა უკვე დრო, როცა ყოველი დაწესებულების თანამშრომლის სამუშაო დრო ფასდებოდეს და თუ ამას მივიღებთ მხედველობაში ამ თანხების განაღდება და მოწესრიგება საგრძნობი თანხა უჯდება რკინის-გზებს. რა თქმა უნდა ისეთ რთულ ოპერაციებში, როგორც რკინის-გზებზეა—შეცდომები დასაშვებია, მაგრამ წარმოუდგენელია, რომ სადგური, მთელი მისი კომერციული მუშაობის ნახევარს და ხშირად მეტსაც შეცდომით აწარმოებდეს.

უფრო დამახასიათებელია პატარა სადგურების მუშაობა. აქ სურათი უფრო სამწუხაროა. სადგურს, რომელსაც სამი თვის განმავლობაში ქონებია სულ 14 კომ. ოპერაცია, 7 ოპერაცია შეცდომით უწარმოებია. ძნელი დასაჯერებელია, მაგრამ აი ფაქტები: გელათს გაუცია სამ თვეში 50 გამყოლით, ამათში 23 ჯერ. ბოსლევს სულ 14, ამათში შეცდომით 7 ჯერ. ნასოსნაის სულ .76, ამათში შეცდომით 37 ჯერ. მუკუზანს სულ 597, ამათში შეცდომით 277 ჯერ. სამი თვის განმავლობაში მთელ ამიერკავკასიის რკინის-გზებზედ სულ შეცდომით დანიხრულია გასაცემი საქონელი 28739 ჯერ, რომელთაგან 122.036 მან. 16 კაპ. გადახდევინებულია ტარიფით დაწესებულ ნიხრზე მეტი, ხოლო 122.144 მან. 09 კაპ. ნაკლები, რომელთაგანაც საგრძნობი ნაწილი უსათუოდ დაკარგულად ჩაითვლება.

აი ის სამწუხარო სურათი, რომელსაც იძლევა ზემოაღნიშნულ ბრძანებასთან დართული სია. ეს გარემოება ამტკიცებს რომ სადგურების აგენტები ვერ სდგანან თავის სიმაღლეზე და საჭიროა მათი ცოდნის კვალიფიკაცია. იქ, სადაც სისტემატიურად ადგილი აქვს დაუდევრობას და უყურადღებობას სადგურის აგენტების მიერ, საჭიროა სასტიკი ზომების მიღება.

სამმართველოს ყავს ქალაქის სადგურებისათვის სპეციალურათ გამოყოფილი რევიზორ-ინსტრუქტორები, ხოლო ხაზებზე კი არსებობს უბნის რევიზორები, (სჩ) რომელთა მოვალეობას შეადგენს სადგურების მუშაობის წესიერათ დაყენების საქმე, მაგრამ სჩანს, რომ არც ერთი ესენი შესაფერისათ არ ასრულებენ თავიანთ მოვალეობას. არა თუ ხაზზე თვალ-ყურის გდება, აქ, თბილისში, სამართველოს ცხვირ წინ სადგურები შეცდომით მუშაობენ 50 პროცენტით და ის ვერ მოუხერხებიათ, რომ შესაფერი, გაუმჯობესება შეიტანონ სადგურის ოპერაციების წარმოებაში ტარიფის მხრივ; და თუ ზოგიერთ ალაგას ისეთი თანამშრომლები სხედან, რომლებიც ვერ ახერხებენ შეთვისებას თავიანთ მოვალეობის, მაშინ გაანთავისუფლონ ტრანსპორტი ასეთ პირებისაგან. არ კმარა მარტო მშრალი ბრძანებების გამოცემა. საჭიროა გადამჭრელი ზომები იქნას მიღებული რკინის-გზის წარმოების ამ მნიშვნელოვან დარგის დაუყოვნებლივ გამოსასწორებლათ და შესაფერის სიმაღლეზე დასაყენებლათ.

ყარაიუსუფ.

სამწუხარო მოვლენა

(დოლონაძის სალამოს გამო)

ამ ბოლო დროს მეტად ცუდი ჩვეულება დასჩემდათ ჩვენი ხელოვნების ზოგიერთ მუშაკებს: განიზრახავენ სალამოს მოწყობას, გამოაკრავენ ორ არშ. აფიშას, რომლითაც პირდებიან საზოგადოებას მეტად შინაარსიან სალამოს, გამოცხადებულია აუარებელი საუკეთესო მომღერლები და პოეტები, რამოდენიმე დღით ადრე ხელზე იყიდება ბილეთები, მაგრამ, სამწუხაროთ დაპირებული სლამო ან სულ არ შესდგება, ან თუ შესდგა ნაწილიც არ სრულდება დაპირებული პროგრამის, დასახელებულ 10—15 მონაწილეთა მაგიერ მონაწილეობას იღებს—2 ან 3-მი და ამ გვარათ რჩება საზოგადოება მოტყუებული, ეს არა ნორმალურ და ფრიად სამწუხარო მოვლენად მიგვაჩნია: საზოგადოებას გული უტყდება და ყველა სალამოების მომწყობთ უნდობლობის თვლით უყურებს და ეკარგება ხალისი ბილეთების შეძენის, ჰგონია, რომ ყველა მოატყუებს; ჩვენ გვგონია ამ გარემოების მსხვერპლი გახდა ნიჭიერ მომღერალ დოლონაძის სალამო, რომელიც აპრილის 17-ს უნდა გამართულიყო ოპერის თეატრში საკმარისად შინაარსიანი პროგრამით; ბილეთები უმეტესათ ხელზე გაიყიდა, მაგრამ სალამო დანიშნულ დროს არ შესდგა; მიზეზათ გამოცხადებულ იქნა მომღერალ დოლონაძის ავადმყოფობა, ეს „ავადმყოფი“ მომღერალი თეატრის კულისებში იყო ამ დროს; სალამოს გადადების მიზეზი იყო არა მომღერლის ავადმყოფობა, არამედ ის, რომ თეატრი არ იყო ხალხით სავსე; ხსენებული სალამო გაზეთებში მოთავსებული ცნობით უნდა გამართულიყო აპრილის 27-ს კონსერვატორიის დარბაზში, რომელიც აღნიშნულ დროს სავსე იყო ხალხით, მაგრამ აიხადა ფარდა, გამოვიდა დოლონაძე, რომელმაც ასე უმღერა საზოგადოებას: „სამწუხაროთ სალამო არ შესდგებაო“; მიზეზი, მიზეზიო? იყვირა საზოგადოებამ, „სპროსიტე ტიფლისკუიუ პუბლიკუ“ — უპასუხა დოლონაძემ, რამაც დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია დოლონაძის სალამოზე მეორეჯერ მოსულ დამსწრეთა შორის.

რით უნდა ავხსნათ ასეთი უმზგავსო საქციელი? საზოგადოების გულგრილობით, მისი მომღერალ დოლონაძისადმი უპატივცემლობით, ზემოთ მოხსენებულ საერთო მიზეზით, თუ დოლონაძის გადაჭარბებული ანგარების მოყვარებით?! არ ვიცით დასახელებულ რომელმა მიზეზმა ითამაშა აქ უმთავრესი როლი, მაგრამ ჩვენ მაინც შეუწყნარებლად მიგვაჩნია დოლონაძის საქციელი: თუ ის უკმაყოფილოა საერთოდ „ტფილისის პუბლიკის“, რომელიც ჯერ კარგად ვერც იცნობს დოლონაძეს, როგორც მომღერალს რა შუაშია აქ საზოგადოების ის ნაწილი, რომელიც პატივს სცემს დოლონაძეს, არ დაუზოგავს მისთვის უკანასკნელი გროში და მოვიდა მის სალამოზე ორჯერ და ორივეჯერ მოტყუებული დარჩა. ჩვენ ვშიშობთ ამ ჩადენილი საქციელით დოლონაძემ არ დაკარგოს ის სიყვარული და პატივისცემა, რომელიც მან დაიმსახურა ამ სეზონში ოპერაში რამოდენიმეჯერ ჩინებულათ გამოსვლით.

ან საინტერესოა ვიცოდეთ: რამდენი უნდა იყოს „სბორი“ რომ დოლონაძის სალამო შესდგეს და კიდევ ნუ თუ ნახევარზე მეტი იყო უბილეთო აღნიშნულ სალამოს კონსერვატორიის დარბაზში?

ეს მოვლენა აღარ უნდა განმეორდეს; ეს სახელს უტეხავს მომღერალს და აძულებს მას საზოგადოებას. აქეთკენ შივაქცევთ აგრეთვე ხელოვნების განყოფილებისა და „რაბისის“ ყურადღებას.

დამსწრე.

სარედაქციო კოლეგია.

ალმასკომის სტამბა, კამოს ქ. № 68.